

MENETELMÄARVIOINTI

Itla arvioi lapsille ja alle 23-vuotiaille nuorille sekä heidän perheilleen suunnattujen mielenterveyttä edistävien psykososiaalisten menetelmien vaikuttavuutta. Arvioon vaikuttavat menetelmäkuvaus ja vaikuttavuusnäyttö. Lisätietoja arvioinnista saat tämän katsauksen liitteestä 2, arviointioppaasta (Merikukka ym., 2025) ja verkkosivuilta itla.fi/menetelmapankki

Tämä ja muut menetelmäarviot ovat luettavissa myös Kasvun tuki -menetelmäpankissa.

ART-menetelmän (Aggression Replacement Training) vaikuttavuuden arvio

– systemaattinen kirjallisuuskatsaus (2. arvio)

Menetelmää toteuttava ammattilainen ja kotipesän, Suomen ART ry:n, edustaja ovat tarkistaneet menetelmää koskevat yksityiskohdat.

Tiivistelmä

Johdanto: ART (*aggression replacement training*) on strukturoitu ryhmämuotoinen menetelmä, joka on suunnattu aggression hallinnan ja tunteiden säätelyn vaikeuksista kärsiville nuorille ja nuorille aikuisille. AART (*adapted aggression replacement training*) on menetelmän pohjoismainen malli, joka on kehitetty alkuperäisen ART-menetelmän pohjalta. ART- ja AART-menetelmien tavoitteena on vähentää aggressiivista ja väkivaltaista käyttäytymistä varsinkin 12–29-vuotiaiden ikäryhmässä. Menetelmä kohdentuu erityisesti nuoren itsetuntemuksen, vuorovaikutustaitojen ja sosiaaliskognitiivisten valmiuksien vahvistamiseen.

Tavoite ja tutkimuskysymys: Tässä systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa arvioidaan ART- ja AART-menetelmien vaikuttavuutta tutkimuskirjallisuuden perusteella. Katsaus vastaa seuraaviin kysymyksiin: Miten tarkasti ART- ja AART-menetelmät on kuvattu? Onko ART- ja AART-menetelmillä näyttöön perustuvaa ja Suomeen sovellettavaa vaikuttavuutta 12–29-vuotiaiden nuorten aggressiivisen käyttäytymisen tai muunlaisten käyttäytymisen ongelmien vähenemiseen ja sosiaalisten taitojen vahvistumiseen?

Aineisto ja tutkimusmenetelmät: Systemaattinen kirjallisuushaku tehtiin PCC-hakustrategialla (*Population, Concept, Context*), joka kohdistui kysymykseen: Mitä tutkimusta ART- ja AART-menetelmistä on tehty? Hakusanoina käytettiin seuraavia: P = alakouluikäiset, nuoret; C = *aggression replacement training*, ART, *adapted aggression replacement training*, A-ART, AART, adapted ART. Konteksti jätettiin pois hakutulosten liiallisen rajaamisen välttämiseksi. Ensisijaisena kiinnostuksenkohteena haussa olivat menetelmästä tehdyt vaikuttavuustutkimukset, mutta mukaan otettiin myös muun tyyppisiä tutkimuksia. Systemaattinen haku tehtiin kuuteen viitetietokantaan: MEDLINE, APA PsycInfo, CINAHL, ERIC, Web of Science ja Scopus. Lisäksi suomenkielisiä julkaisuja haettiin Finna.fi-palvelusta, ja hakua täydennettiin manuaalisella haulla.

Tulokset: Kirjallisuushaulla valikoitujen, tutkimusasetelmaltaan kvasikokeellisten tutkimusten (N = 11) perusteella ART-menetelmällä arvioitiin olevan myönteisiä vaikutuksia nuorten aggressiivisen käyttäytymisen vähenemiseen ja vihanhallintataitojen kehittymiseen esimerkiksi vankilaympäristössä. Samoin lasten ja nuorten käytösongelmien todettiin vähentyneen ja sosiaalisten taitojen vahvistuneen kouluissa ja laitoksissa. Joidenkin tutkimusten mukaan ART-menetelmästä voivat hyötyä myös menetelmän kohderyhmää nuoremmat lapset. Tutkimusasetelmien laatu vaihteli heikosta tyydyttävään. Kirjallisuushaussa ei tähän katsaukseen valikoitunut satunnaistettuja vertailukontrolloituja tutkimuksia eikä yhtään tutkimusta AART-menetelmästä. Menetelmäoppaissa esitetyt menetelmäkuvaukset olivat riittävän kattavat, ja Suomessa tarjolla oleva käyttöönoton tuki arvioitiin riittäväksi ART- ja AART-menetelmien laadukkaan toteutuksen ja fideliteetin varmistamiseksi.

Vaikuttavuusarvio: ART:n vaikuttavuusnäyttö 15–20-vuotiaiden nuorten ja nuorten aikuisten aggressiivisesta käyttäytymisestä on todettu tutkimuksissa, joissa ei ole käytetty vertailuryhmää. Sen sijaan 5–20-vuotiaiden lasten ja nuorten käytösongelmiin ja sosiaalisten taitojen kehittämiseen liittyvää vaikuttavuutta on tarkasteltu tutkimuksissa, joissa ART:tä on verrattu tavanomaiseen toimintaan tai vaikutuksia on arvioitu ilman vertailuryhmää. Tuloksellisuus- ja vaikuttavuustutkimusta on toteutettu erityisesti pohjoismaisessa kontekstissa, mutta suomalaisesta kontekstista ei ole tietävästi tutkimusnäyttöä saatavilla. AART-versiosta ei ole erikseen tehty vaikuttavuustutkimusta, eli sen vaikuttavuusnäyttö jää tämän katsauksen perusteella epäselväksi.

☒ 3/5, lupaavan tutkimusnäytön menetelmä

Johdanto

Itla arvioi lapsille ja alle 23-vuotiaille nuorille sekä heidän perheilleen suunnattujen psykososiaalisten menetelmien vaikuttavuutta. Menetelmien eli esimerkiksi interventioiden, toimintamallien ja ohjelmien tavoitteena on edistää lasten ja nuorten mielenterveyttä ja hyvinvointia tai ehkäistä ja hoitaa varhaisessa vaiheessa heidän mielenterveysongelmiaan. Tässä systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa arvioidaan ART- ja AART-menetelmien tutkimusperustaista vaikuttavuutta eli sitä, miten paljon ja minkä tasoista vaikuttavuusnäyttöä menetelmästä on.

Menetelmän tausta

ART (*Aggression Replacement Training*) -menetelmän ovat kehittäneet psykologi Arnold P. Goldstein ja hänen kollegansa Barry Glick 1980-luvulla Yhdysvalloissa. Kognitiiviseen käyttäytymisterapiaan pohjautuvan intervention tarkoituksena on vähentää aggressiivista ja väkivaltaista käyttäytymistä erityisesti nuorilla. Tavoitteena on kehittää kolmea peruselementtiä – sosiaalisia taitoja, vihanhallintaa ja moraalista päättelyä. ART-menetelmää voidaan soveltaa eri ympäristöihin, esimerkiksi kouluihin, nuorisotyöhön, psykiatriisiin yksiköihin tai vankiloihin. Suomessa ART-menetelmän käyttöä ylläpitää ja kehittää vuonna 2004 perustettu ART ry.

ART-menetelmästä on kehitetty myös pohjoismainen malli AART (*Adapted Aggression Replacement Training*), jossa lähtökohtana on ennaltaehkäisy ja psykoedukaatio ja joka painottuu vahvemmin sosiaalisen kyvykkyyden opettamiseen. Kotipesän kuvauksen mukaan ART ja AART eivät ole eri menetelmiä, vaan AART on nimensä mukaisesti adaptoitu versio ART-menetelmästä. AART-menetelmäoppaan mukaan muokkausten tarkoituksena on ollut lisätä AART-menetelmän soveltuvuutta nuorten arkeen ja esimerkiksi kouluympäristöön sekä tarjota käyttäjälle enemmän mahdollisuuksia soveltaa ART-menetelmän oppeja omaan työhön, kontekstiin ja asiakkaiden tarpeisiin.

Menetelmäkuvaus

Menetelmän kuvaus perustuu ART- ja AART-menetelmäoppaisiin (Glick & Gibbs, 2016; Gundersen ym., 2019) ja kotipesältä saatuihin materiaaleihin (2025) sekä aiempaan Kasvun tuen systemaattiseen kirjallisuuskatsaukseen (2018).

ART- ja AART-menetelmät ovat strukturoituja ryhmämuotoisia interventioita, jotka on tarkoitettu aggression hallinnan ja tunteiden säätelyn ongelmista kärsiville nuorille ja nuorille aikuisille. Menetelmä koostuu seuraavista kolmesta rinnakkaisesta ja kokonaisuuden muodostavasta ydinelementtien harjoitteesta:

- sosiaaliset taidot (käyttäytymisen komponentti, jossa opetellaan rakentavia vuorovaikutustaitoja)
- vihan hallinta (tunteisiin liittyvä komponentti, jossa opetellaan suuttumuksen hallintaa ja muita voimakkaita tunteita)
- moraalinen päättely (kognitiivinen komponentti, joka vahvistaa oikeudenmukaisuuden tuntoa ja auttaa huomioimaan muiden tarpeet ja oikeudet).

AART ei ole ainoastaan korjaava menetelmä, vaan se hyödyntää ART-menetelmään verrattuna ennaltaehkäisevämmän konkreettisia, arkielämään liittyviä harjoituksia, jotta nuori saisi tukea kehitykseensä jo varhaisemmassa vaiheessa. AART-menetelmää käytetään ART-menetelmää laajemmin myös perhetyössä ja sosiaalialan ennaltaehkäisevässä työssä. AART:ssä teoreettisen perustan merkitystä on entisestään vahvistettu lisäämällä teoreettisia perusteluja toiminnalle varsinkin vihanhallinnan osa-alueessa, lisäksi

moraalisen päättelyn alueella on lisätty käsitteitä ja sosiaalisten taitojen osalta syvennetty taitoharjoittelua (Gundersen ym., 2019).

Kohderyhmä: ART- ja AART-menetelmät on tarkoitettu 12–29-vuotiaille nuorille ja nuorille aikuisille, joilla on käyttäytymisessä aggressiivisuutta, väkivaltaisuutta ja epäsosiaalisuutta. Heillä saattaa olla puutteelliset itsetuntemus-, vuorovaikutus- ja sosiokognitiiviset taidot.

Ilmiö: Aggressiivista käyttäytymistä ja siihen liittyviä psyykkisiä häiriöitä voi esiintyä läpi ihmisen elämän, lapsuudesta murrosikään, aikuisuuteen ja vanhuuteen (Liu ym., 2013). Aggressio on yleistä varsinkin nuorilla, mutta tavallisesti aggressiivinen käytös vähenee kohti aikuisuutta (Salo ym., 2022). Aggressiolla on monenlaisia määritelmiä. Se on fyysistä tai verbaalista, suoraa tai epäsuoraa. Suora ja epäsuora aggressio voivat olla hyökkäävää tai uhkailevaa. ART- ja AART-menetelmien ajatuksena on, että aggressiivisuus nähdään niin behavioraalisenä, kognitiivisena kuin emotionaalisenä ilmiönä. Aggressiivisesti käyttäytyvää nuorta voi luonnehtia verbaalisen ja fyysisen aggressiivisuuden, puutteellisten sosiaalisten taitojen, kypsymättömyyden ja vetäytymisen kautta. Aggressiivisten lasten luokittelun mukaan aggressiivisten lasten käyttäytymisessä esiintyi tappelemista, häiriökäyttäytymistä, karkeaa kielenkäyttöä, äkkipikaisuutta, riidanhaluisuutta, uhmaa auktoriteetteja kohtaan, vastuuttomuutta, huomiohakuisuutta ja heikkoa syyllisyydentuntoa (Quay, 1965, viitattu teoksessa Glick & Gibbs, 2016). Aggressiivisimmilla nuorilla ilmenee sosiaalisten taitojen puutteita, jolloin epäsosiaalisen käyttäytymisen ilmeneminen johtaa helposti konfliktitilanteisiin (Quay & Hogan, 1999, viitattu teoksessa Glick & Gibbs, 2016). Nuoren kypsymätön käytös, kuten keskittymiskyvyn puute, passiivisuus tai osaamattomuus, voi johtaa siihen, että ikätoverit hyljeksivät häntä. Tämä puolestaan voi synnyttää nuorella aggressiivista käyttäytymistä. Myös nuoren vetäytyvään käytökseen voi liittyä ominaisuuksia, jotka johtavat aggressiiviseen käytökseen (Glick & Gibbs, 2016). Teoriassa aggressiivisuus ei ole monimutkaista, mutta käytännössä sen inhimillinen ja käyttäytymiseen pohjautuva kokonaisuus vaatii osakseen moniulotteisen intervention. Periaatteena onkin, että sosiaalisesti hyväksyttävää käyttäytymistä voidaan opettaa ja oppia kehittämällä ja muuttamalla käyttäytymismalleja.

Tavoitteet ja vastemuuttajat: ART- ja AART-menetelmien tavoitteena on kehittää kolmea osa-aluetta: sosiaalisia taitoja, vihanhallintaa sekä moraalista päättelykykyä. Toisin sanoen osallistujia autetaan ymmärtämään omia tunteitaan ja käyttäytymistään sekä kehittämään taitoja, joiden avulla he voivat parantaa elämänlaatuaan ja suhteitaan toisiin ihmisiin.

Teoriaperusta: ART- ja AART-menetelmien teoreettinen tausta perustuu useampaan kognitiiviseen ja sosiaaliseen teoreettiseen viitekehykseen: muun muassa sosiaalisen oppimisen teoriaan (Bandura 1973, viitattu teoksessa Glick & Gibbs, 2016), kognitiivis-behavioraaliseen lähestymistapaan (Novaco, 1975, 1979, viitattu teoksessa Glick & Gibbs, 2016) ja moraalin kehityksen teoriaan (Kohlberg, 1973, viitattu teoksessa Glick & Gibbs, 2016). Banduran sosiaalisen oppimisen teorian (1973) mukaan aggressiivista käyttäytymistä opitaan joko suorien kokemusten kautta, kun aggressiivinen toiminta vahvistuu positiivisen palautteen seurauksena, tai epäsuorasti havainnoimalla muiden aggressiivista käyttäytymistä ja siihen liittyviä palkitsevia seurauksia. Lisäksi ihmislähtöinen lähestymistapa korostaa yksilön kykyä tehdä valintoja, kehittyä ja saavuttaa parempaa hyvinvointia ympäristön ja yhteisön tukemana. Menetelmä pohjautuu näkemykseen, jonka mukaan osallistujien potentiaali ja halu kehittyä voivat johtaa pysyviin ja rakentaviin muutoksiin. AART-menetelmässä on pyritty syvällisempään teoreettiseen ymmärrykseen. Vihan hallinnan harjoitteisiin on muun muassa lisätty tapaamiskertakohtaiset teoreettiset perusteet ja tavoitteet. Lisäksi moraalisen päättelyn alueeseen on lisätty käsitteitä ja sosiaalisten taitojen harjoittelun yhteydessä perehdytään tarkemmin taitoihin, joiden oppiminen voi olla hyödyksi muiden taitojen oppimisessa (Gundersen ym., 2019).

Ydinelementit ja joustavuus: ART- ja AART-menetelmien ydinelementit koostuvat kolmesta keskeisestä osa-alueesta, jotka on suunniteltu auttamaan osallistujia kehittämään sosiaalisia taitojaan, hallitsemaan vihan

tunteitaan ja vähentämään aggressiivista käyttäytymistä sekä harjoittelemaan moraalista päättelyä, jotta he oppivat ymmärtämään myös muiden näkökulmia ja kehittämään vastuullisempaa päätöksentekokykyä. ART/AART-menetelmää voidaan joustavasti käyttää eri-ikäisille ja eri taustaisille osallistujille. Menetelmä voidaan räätälöidä tarpeen mukaan ottaen huomioon yksilön tai ryhmän erityiset tarpeet ja ydinelementteihin liittyvät haasteet. Räätälöintiin ohjaavia erityisiä periaatteita ei menetelmissä ole. Ydinelementit pyritään säilyttämään muuttumattomina ART- ja AART-menetelmäoppaiden mukaan.

Menetelmän muokkaus: ART-menetelmästä on tehty pohjoismainen adaptaatio AART (Adapted Aggression Replacement Training), jossa lähtökohtana on ennaltaehkäisy ja painopisteenä sosiaalisen kyvykkyyden opettaminen. ART ja AART eivät kotipesän kuvauksen mukaan ole käytännössä eri menetelmiä, vaan AART tarjoaa käyttäjälle enemmän mahdollisuuksia soveltaa ART-menetelmän oppeja omaan työhön, kontekstiin ja asiakkaiden tarpeisiin.

Toteuttajat: Ryhmän ohjaajina voivat toimia ART- ja AART-koulutuksen suorittaneet kasvatus-, sosiaali- tai terveysalan ammattilaiset kuten muun muassa opettajat, psykologit, sairaanhoitajat, nuorisotyöntekijät, sosiaaliohjaajat ja vankilatyöntekijät. Ohjaajien muita pätevyysvaatimuksia ei ole määritelty.

Toteutustavat: ART- ja AART-menetelmät perustuvat menetelmäoppaaseen, joka sisältää strukturoidun ohjelman menetelmän toteuttamiseksi. Menetelmää käyttävät yleisimmin ryhmänohjaajat ryhmämuotoisesti nuorille ja nuorille aikuisille, mutta menetelmää on käytetty sovelletusti myös yksilömuotoisesti. ART-menetelmäoppaan mukaan ryhmä kokoontuu läsnäolotapaamisina yhteensä 30 kertaa kymmenen viikon ajan kolmesti viikossa. Tapaamisten kesto on 1–1,5 tuntia. Ryhmät muodostuvat keskimäärin 8–10 osallistujasta. Myös AART-menetelmässä ryhmä kokoontuu läsnäolotapaamisina yhteensä 30 kertaa kymmenen viikon ajan kolmesti viikossa, mutta tapaamisten kesto on 45–90 minuuttia, ja ryhmät muodostuvat 6–8 osallistujasta. Menetelmäoppaan kuvauksesta poiketen kotipesän mukaan edellä kuvattua intensiivistä aikataulua ei Suomessa monin paikoin kuitenkaan pystytä toteuttamaan. Useimmiten interventio järjestetään joko kahdesti viikossa syys- tai kevätkauden ajan tai vaihtoehtoisesti kerran viikossa koko lukukauden ajan. Tämä toimintamalli on osa AART:n adaptaatiota. Kummassakin menetelmässä yhtä ryhmäprosessia varten suositellaan kahta menetelmän ohjaajaa. ART- ja AART-menetelmiä voidaan käyttää laajasti eri asiakasryhmille ja eri ympäristöissä – esimerkiksi kouluissa, nuorisotyössä, vankiloissa, lastensuojelulaitoksissa, nuorisopsykiatriassa hoidossa ja perhetyössä. Osallistujien oppimista eri osa-alueilla tukee ryhmän ohjaajien, vanhempien, opettajien ja muiden oleellisten aikuisten yhteistyö koko intervention ajan. Arvioinnissa käytetään apuna erilaisia lomakkeita.

Keinot: Sosiaalisten taitojen koulutusosiossa (*Social Skills Training*) opetetaan tehokkaita ja myönteisiä vuorovaikutustaitoja, kuten konfliktinratkaisua, empatiaa ja kuuntelutaitoja. Keinoina käytetään muun muassa mallintamista, rooliharjoittelua ja palautetietoisuutta. Kehittämiensä taitojen avulla osallistujat voivat luoda ja ylläpitää väkivallattomia ja positiivisia suhteita muihin. Vihanhallinnan eli tunnekontrollin ja itsehillinnän osa-alueen koulutuksessa (*Anger Control Training*) opetetaan tunteiden tunnistamista ja hallintaa, varsinkin vihan tunteen, joka voi johtaa aggressiiviseen käyttäytymiseen. Erilaisten työkalujen ja strategioiden (mm. rooliharjoitteet, hengitysharjoitukset, ajatusten uudelleenmuotoilu) avulla osallistujat voivat säädellä tunteitaan ja reagoida rauhallisemmin stressaavissa tilanteissa. Moraalisen päättelyn osa-alueessa (*Moral Reasoning Training*) prososiaalisessa käyttäytymisessä keskitytään muun muassa ryhmäkeskusteluiden avulla kehittämään moraalista ajattelua, kun saadaan kokemuksia toisen asemaan asettumisesta ja kypsemmästä päättelystä. Käyttäytymisen seurausten arvioinnin ja vaikutuksen ymmärtämisen myötä osallistuja kykenee vastuullisempaan ja myönteisempään käyttäytymiseen, mikä edistää yhteisön hyvinvointia.

Opas toteuttajille: Menetelmän ohjaajilla on menetelmän käytön tukena suomenkieliset menetelmäoppaat: ”ART – aggression replacement training ryhmäharjoitusmenetelmä aggressiivisesti käyttäytyville nuorille” (2016) ja ”AART – adapted aggression replacement training sosiaalisen kyvykkyyden harjoitusmenetelmä” (2019).

Materiaalit menetelmän saajille: ART- ja AART-menetelmäoppaissa on osallistujille kopioitavia harjoituksia. Lisäksi on suositeltavaa, että osallistujille annetaan kansiot tehtäväpaperien säilytystä varten. Osallistujat saavat myös kotitehtäviä osallistuessaan ART- ja AART-menetelmiin. Kansio ja papereista huolehtiminen auttaa osallistujaa ottamaan aktiivisemmän roolin menetelmään osallistumisen aikana.

Kustannukset: Suoria kustannuksia ovat maksullinen koulutus (ml. booster-koulutukset, seminaarit) ja maksullinen menetelmäopas tai -oppaat sekä organisaatiosta riippuen ART- tai AART-menetelmien toteutuksesta aiheutuvat mahdolliset kustannukset kuten työajan käyttö, materiaalien tulostukset, tilat ja tarjoilut.

Käyttöönoton tuki

Kohderyhmän rekrytoiminen: Kohderyhmä rekrytoidaan eri palveluiden kautta, mutta palvelut voivat itse määrittellä rekrytoinnin tavat kohderyhmän mukaisesti. Useimmissa kouluissa ja laitoksissa nuorten valinnan on tehnyt heidän opetuksestaan tai terveydestään vastaava henkilökunta. Lähtökohtana on, että jollei osallistuja ole motivoitunut osallistumaan, hyöty voi jäädä vähäiseksi. Koulussa ja laitoksessa osallistuminen on yleensä vapaaehtoista tai tapahtuu työntekijän toivomuksesta. Rekrytoinnissa pääpaino on motivoinnissa ja ennakkotyössä.

Pätevyysvaatimukset: Menetelmän käyttäjälle ei ole määritelty vaadittavaa koulutustasoa tai työkokemuksen määrää. ART- ja AART-menetelmiä tai menetelmien mukaisia ryhmiä tai yksilötapoja ovat ohjanneet esimerkiksi opettajat, opinto-ohjaajat, koulupsykologit, nuoriso- ja sosiaalityöntekijät sekä kriminaalihuollon työntekijät.

Kouluttaminen: ART- ja AART-menetelmien koulutuksesta vastaa Suomen ART ry. Yhdistys on kouluttanut menetelmäosaajia vuodesta 2005 ja suomentanut aiheeseen liittyvää materiaalia ja kirjallisuutta. Nykyisin Suomessa koulutetaan käytännössä vain AART-menetelmää. ART-nimitys on kuitenkin vakiintunut, joten sitä käytetään edelleen yleisesti. Menetelmä on sama, mutta sen adaptoitu versio AART on joustavampi. AART-menetelmä on suuntautunut ART-menetelmää ennaltaehkäisevämmiin, ja sen painopiste on sosiaalisen kompetenssin opettamisessa. Menetelmän käyttäjät suorittavat koulutuksen ennen menetelmän käyttöönottoa, eli menetelmän voi ottaa käyttöön vain suorittamalla koulutuksen. Koulutusten hinnat löytyvät Suomen ART ry:n verkkosivuilta. Koulutuksen sisältö ja laajuus on määritelty. Koulutuksen ensimmäinen osa sisältää 2,5 päivän johdantokurssin, joka antaa valmiudet toimia ryhmän ohjaajana kirjan avulla. Johdantokurssi sisältää ART- ja AART-menetelmien teorian, keinot ja osa-alueet. Pääpaino on toiminnallisessa oppimisessa ja harjoittelussa. Osallistujat pääsevät ohjaamaan menetelmää ja oppivat näin uusia taitoja samoin kuin ART- ja AART-ryhmiin osallistuvat nuoret. Johdantokurssiin kuuluu lisäksi yksi puolen päivän mittainen ”buusteritapaaminen”, jossa pohditaan ryhmän aloittamisesta ja ohjaamisesta eteen tulleita kysymyksiä kouluttajan johtamana. Johdantokurssin voi myös käydä ohjaamatta yhtään ryhmää ja vain hankkia menetelmän teoreettisen osaamisen. Varsinainen ohjaajakoulutus kestää viisi lähiopetuspäivää, ja koulutuksessa käsitellään menetelmän teoriaa ja struktuuria sekä sisältää harjoitteiden kautta. Ohjaajakoulutus pitää sisällään myös johdantokurssin sisältämän teorian ja harjoitteet. Koulutuksessa tehdään myös suunnitelma oman ryhmän aloittamisesta ja ohjaamisesta. Koulutus sisältää lisäksi työnohjausta, lopputyön ja oman ryhmän ohjaamisen raportointia. Työnohjauksessa käsitellään ryhmän ohjauksessa eteen tulleita haasteita sekä jaetaan kokemuksia ja hyviä käytänteitä. Toteuttajille on tarjolla

koulutusta myös osaamisen päivittämiseen. Suomen ART ry tarjoaa esimerkiksi AART-booster-koulutusta, jonka avulla omaa osaamista voi ylläpitää, mutta koulutus toimii lisäksi työnohjauksellisenä koulutuksena työyhteisölle. Se on tarkoitettu myös alun perin siltakoulutukseksi AART-menetelmään niille, jotka ovat aiemmin käyneet ART-koulutuksen. Se toimii näin ollen perehdytyksenä adaptoituun malliin ART:stä. Lisäksi yhdistys tarjoaa seminaareja ja myös ilmaisia webinaareja toteuttajille.

Suomessa kouluttajakoulutus on järjestetty yhteistyössä kansainvälisen Prepsec-järjestön kanssa. Järjestössä on luotu kansainväliset standardit ART- ja AART-menetelmäkoulutuksille sekä Master Trainer -pätevyydelle eli mahdollisuudelle kouluttaa ART- ja AART-ohjaajia. Kouluttajien valinnasta ja pätevydestä vastaa Suomen ART ry.

Pätevöityminen: Ohjaajakoulutuksen standardit mukailevat kansainvälisiä ART- ja AART-ohjaajastandardeja, ja osallistuja saa ohjaajan pätevyyden viiden päivän koulutuksen jälkeen. Pätevyyden saaminen ei vaadi johdantokurssin käymistä. Pelkkä ohjaajakoulutus riittää pätevyyden saamiseen.

Tuki ja ohjaus: Suomen ART ry tarjoaa menetelmän käyttöönottajille tukea oman yhteyshenkilön kautta, ja yhdistyksen järjestösihteeri toimii menetelmäohjaajien yhteyshenkilönä sekä antaa heille tukea. Koulutusten osana on mahdollisuus saada tukea, ja koulutuksiin kuuluu myös seurantatapaaminen, joka pidetään 6–12 kuukautta koulutuksen jälkeen. Tukea saa lisäksi yhdistyksen webinaareissa, seminaareissa ja työnohjauksissa.

Seurannan ja ylläpidon välineet: Menetelmän käyttöön on olemassa välineitä. ART- ja AART-menetelmien menetelmäoppaissa on ohjaajan arviointilomake eri teemoja, kuten sosiaalisia taitoja, vihanhallintaa ja moraalista päättelyä, käsitteleviä ryhmätapaamisia varten. Lisäksi yhdistys tarjoaa välineitä jäsenille suunnatun materiaalipankin avulla.

Toistotarkkuuden varmentaminen: Toistotarkkuuden varmentamiseen ei ole olemassa strukturoituja välineitä.

Tutkimuskysymys

Tässä systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa arvioidaan ART- ja AART-menetelmien vaikuttavuutta tutkimuskirjallisuuden perusteella. Katsaus vastaa seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

- Miten tarkasti ART- ja AART-menetelmät on kuvattu?
- Onko ART- ja AART-menetelmillä näyttöön perustuvaa ja Suomeen sovellettavaa vaikuttavuutta 12–29-vuotiaiden nuorten aggressiivisen käyttäytymisen tai muunlaisten käyttäytymisen ongelmien vähenemiseen ja sosiaalisten taitojen vahvistumiseen?

Aineisto ja tutkimusmenetelmät

Systemaattisella kirjallisuushaulla kartoitettiin ART- ja AART-menetelmiä koskeva tutkimuskirjallisuus. Hakua ohjasi kysymys: Mitä tutkimusta ART- ja AART-menetelmästä on tehty? Erityisesti haettiin vaikuttavuustutkimuksia, joiden metodologista luotettavuutta arvioitiin ja joiden perusteella muodostettiin arvio menetelmän vaikuttavuudesta. Haulla haettiin mutta myös kustannusvaikuttavuus- ja implementointitutkimuksia.

Hakustrategia ja tiedonlähteet

Hakustrategian muodostamisessa käytettiin populaatio, konsepti ja konteksti (PCC) -strategiaa (Peters ym., 2020), josta konteksti jätettiin pois hakutulosten liiallisen rajaamisen välttämiseksi. PCC-lähestymistapa valittiin, jotta haku olisi riittävän laaja ja kattaisi menetelmää koskevan tutkimusnäytön monipuolisesti.

Hakusanat muodostettiin PCC-strategian mukaisesti käyttämällä kahta PCC:n osa-aluetta (P + C). Haun kohteena olivat ensisijaisesti vaikuttavuustutkimukset, joiden tuloksissa on raportoitu menetelmän tavoitteisiin liittyviä muuttujia. Vaikuttavuustutkimukset raportoidaan tuloksissa PICO-lausekkeen avulla.

P = alakouluikäiset, nuoret

C = *aggression replacement training*, ART, *adapted aggression replacement training*, A-ART, AART, *adapted ART*

Kirjallisuushaku tehtiin systemaattisena hakuna 4.3.2025 seuraaviin viitetietokantoihin: MEDLINE, APA PsycInfo, CINAHL, ERIC, Scopus ja Web of Science. Lisäksi suomenkielisiä viitteitä haettiin Finna.fi-hakupalvelusta. Hakustrategia on nähtävissä liitteessä 1. Haun teki E2 Tutkimus -tutkimuslaitos. Kirjallisuushaku toistettiin 15.10.2025, jolloin haku rajattiin edellisen haun jälkeiseen ajanjaksoon.

Ennalta määritetyt mukaanottokriteerit vaikuttavuustutkimuksille

- Tutkimuksen kohderyhmä on tutkimuskysymyksen mukainen.
- Menetelmän vaikuttavuutta on tutkittu Maailmanpankin maaluokituksen mukaisessa korkean tulotason maassa.
- Tutkimus on vertaisarvioitu alkuperäistutkimus tai niistä koostuva systemaattinen kirjallisuuskatsaus tai meta-analyysi.

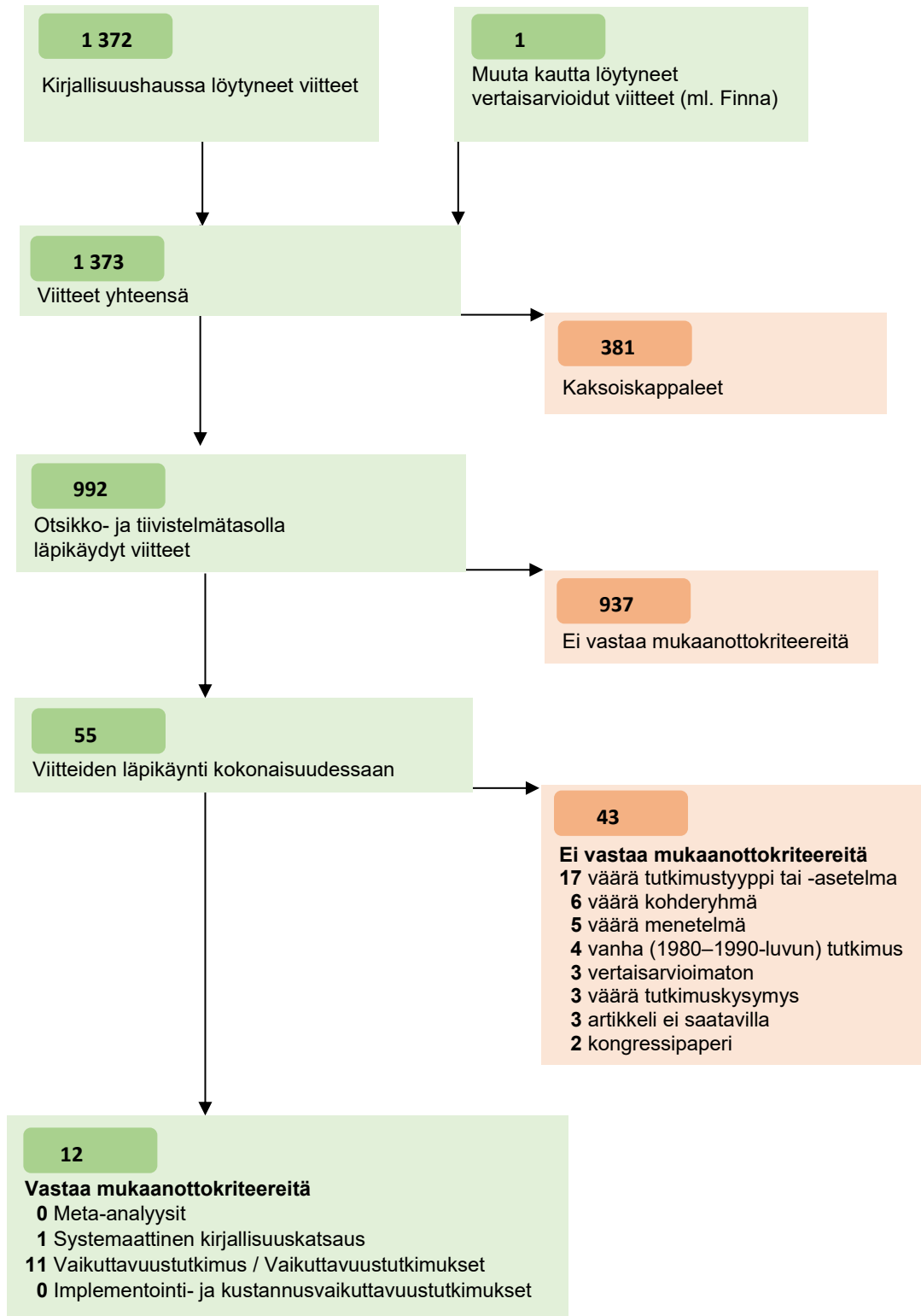
Ennalta määritetyt poissulkukriteerit vaikuttavuustutkimuksille

- Tutkimuksen kohderyhmä ei ole tutkimuskysymyksen mukainen.
- Vaikuttavuustutkimus on tehty Maailmanpankin maaluokituksen mukaisessa matalan tulotason tai keskitulotason maassa.
- Tutkimus on vertaisarvioimaton. Ulkopuolelle jätetään myös pääkirjoitukset ja kommentaarit.

Tutkimusten valinta

Liitteen 1 mukaisella hakustrategialla löydettiin yhteensä 1 371 viitettä. Lisäksi menetelmää katsottiin Finna.fi-hakupalvelun kautta suomenkielisten viitteiden löytämiseksi. Finna.fi-hakupalvelun ja muiden lähteiden kautta löytyneitä vertaisarvioituja viitteitä oli yksi. Kaksoiskappaleiden (k = 381) poiston jälkeen jäljelle jäi 992 viitettä. Otsikoiden ja tiivistelmien läpikäynnin jälkeen kokotekstivaiheen tarkasteluun jäi 55 viitettä. Tässä vaiheessa arvioon otettiin mukaan vain 2000-luvulla julkaistut vaikuttavuustutkimukset, koska sitä aiemmin tehtyjen tutkimusten sovellettavuuden Suomeen arvioitiin olevan heikkoa. Otsikot ja

tiivistelmät kävi läpi yksi tutkijataustainen asiantuntija, joka konsultoi epäselvissä tilanteissa toista asiantuntijaa. Kaksi tutkijataustaista asiantuntijaa kävi viitteet läpi kokonaisuudessaan. Haun eteneminen on kuvattu vuokaaviossa kuviossa 1. Vaikuttavuustutkimukset valittiin ennalta määritettyjen mukaanotto- ja poissulkukriteerien perusteella.

Kuvio 1. Vuokaavio ART- ja AART-menettelmien systemaattisen kirjallisuushaun viitteiden valinnasta.

Menetelmäkuvauksen ja käyttöönoton tuen arviointi

Vaikuttavuuden arvioimiseksi menetelmän on oltava riittävän hyvin kuvattu, jotta voidaan varmistaa, että tutkimuksissa käytetty menetelmä vastaa kotipesän kuvausta menetelmästä. Menetelmäkuvaukseen arvioitiin osana tätä katsausta. Lähteinä arvioinnissa käytettiin johdannossa esiteltyjä menetelmäkuvauksen osa-alueita, jotka on raportoitu kotipesän toimittamien kirjallisten materiaalien pohjalta. Jotta menetelmä voisi olla vaikuttava myös käytännössä, se on otettava käyttöön suunnitelmallisesti. Kotipesän tarjoama käyttöönoton tuki arvioitiin myös osana tätä katsausta.

Vaikuttavuusnäytön arviointi

Vaikuttavuuden osoittamiseksi tarvitaan tutkimusasetelma, jossa koeryhmän muutoksia verrataan vertailuryhmään. Vertailuryhmälle voidaan antaa esimerkiksi psykoedukaatiota tai toteuttaa toista vaikuttavaksi todettua menetelmää, jolla on sama tavoite kuin arvioitavalla menetelmällä. Vaihtoehtoisesti vertailuryhmänä voi toimia kontrolliryhmä, joka saa tavanomaista hoitoa (*treatment as usual*) tai odottaa palvelun alkamista jonotuslistalla.

Vaikuttavuustutkimusten luotettavuutta arvioitiin lomakkeen avulla (Merikukka ym., 2025, s. 51) asteikolla heikosta erittäin hyvään (1–4 p.) viiden osa-alueen osalta: mittaaminen, tilastoanalyysit, harhattomuus, toistotarkkuus sekä yleistettävyyden. Kaksi kirjoittajaa pisteytti osa-alueet itsenäisesti siten, että yksi piste tarkoitti heikkoa, kaksi pistettä tyydyttävää, kolme hyvää ja neljä erittäin hyvää. Mikäli osa-alueita ei ollut raportoitu tai tutkittu, annettiin nolla pistettä. Lopulliset pisteet annettiin keskustelujen jälkeen yhdessä.

Vaikuttavuustutkimusten tulokset

Efektikokojen ohjeelliset tulkintasäännöt:

- Osittainen etan neliö η_p^2 on pieni, kun $\eta_p^2 = 0,01–0,05$; keskisuuri, kun $\eta_p^2 = 0,06–0,13$ ja suuri, kun $\eta_p^2 = 0,14–$

Vaikuttavuuden arviointi keskeisissä kansainvälisissä menetelmätietokannoissa

Kirjallisuushaun lisäksi tehtiin haku keskeisiin psykososiaalisten menetelmien vaikuttavuutta arvioiviin menetelmätietokantoihin. Haetut tietokannat olivat ruotsalainen *Statens beredning för medicinsk och social utvärdering* (SBU, 24.10.2025), norjalainen *Ungsinn* (24.10.2025) ja isobritannialainen *Foundations Guidebook* (24.10.2025) sekä yhdysvaltalaiset *Blueprints for Healthy Youth Development* (24.10.2025) ja *California Evidence-Based Clearinghouse for Child Welfare* (CEBC, 24.10.2025).

Tulokset

Menetelmäkuvauksen arviointi

ART- ja AART-menetelmien kuvausten arvioinnit on esitetty taulukossa 1. Menetelmät on kuvattu ART- ja AART-menetelmäoppaissa sekä kotipesältä saadussa materiaalissa. Oppaat sisältävät tietoa menetelmien sisällöstä ja toteutuksesta sekä yksityiskohtaisen ohjelman esimerkkitehtävineen menetelmän ryhmätoteutukseen. Lisäksi oppaat avaavat menetelmän ilmiötä, teoriaa ja ydinelementtejä perusteellisesti. Menetelmän muokkausmahdollisuuksia on kuvattu muttei riittävästi. Kotipesältä saatu materiaali täydentää oppaasta saatuja tietoja, sillä se muun muassa kuvaa menetelmän kustannuksia. Kohderyhmän kuvaus on laaja, eikä menetelmäoppaiden ja kotipesän mukaan kohderyhmälle ole määriteltä mukano- tai poissulkukriteerejä osallistujien motivaatiota tai sitoutumista lukuun ottamatta. Menetelmäoppaassa kuitenkin korostetaan edellytyksenä olevan huomattavat puutteet prososiaalisissa taidoissa, vihanhallinnassa ja moraalisisessa päättekyvyssä.

Taulukko 1. ART- ja AART-menetelmien kuvausten arviointi.

Menetelmäkuvauksen osa-alue	Ei kuvattu lainkaan	Kuvattu, mutta ei riittävästi	Kuvattu riittävästi
Keskeinen sisältö			
Kohderyhmä	☐	☒	☐
Ilmiö	☐	☐	☒
Tavoitteet ja vastemuuttajat	☐	☐	☒
Teoriaperusta	☐	☐	☒
Ydinelementit ja joustavuus	☐	☐	☒
Menetelmän muokkaus	☐	☒	☐
Menetelmän käyttö			
Toteuttajat	☐	☐	☒
Toteutustavat	☐	☐	☒
Keinot	☐	☐	☒
Materiaalit ja kustannukset			
Opas toteuttajille	☐	☐	☒
Materiaalit menetelmän saajille	☐	☐	☒
Kustannukset	☐	☐	☒

Vaikuttavuusnäytön arviointi

Seuraavaksi kuvataan vaikuttavuusarvion asettamiseen vaikuttavat tutkimukset. Näiden tutkimusten PICO-lausekkeet on esitetty taulukossa 2. Taulukossa kuvataan arvioitavan menetelmän ja siitä tehtyjen vaikuttavuustutkimusten kohderyhmä (*population*, P), menetelmän ja sen kuvauksen ero kotipesän kuvaukseen (*intervention*, I), vertailumenetelmä (*comparison*, C), vastemuuttajat (*outcome*, O), aika ja paikka sekä tutkimusasetelma. Taulukon ensisijainen tavoite on vertailla yksittäisten tutkimusten vastaavuutta tämän systemaattisen kirjallisuuskatsauksen tutkimuskysymykseen perustuvaan PICO-lausekkeeseen. Vertailu tekee näkyväksi sen, mitä vaikuttavuusnäyttöä arvioitavasta menetelmästä on olemassa. Taulukon tavoitteena on tehdä näkyväksi myös yksittäisten tutkimusten menetelmäindikaatio eli menetelmän ja vertailumenetelmän ero. Vertailuryhmällisten vaikuttavuustutkimusten tulokset on esitetty taulukossa 3.

Systemaattinen kirjallisuuskatsaus

Brännström ym., 2016: Systemaattinen kirjallisuuskatsaus tarkastelee ART-menetelmän vaikutusta epäsosiaaliseen käyttäytymiseen nuorilla ja aikuisilla. Brännströmin ja kumppaneiden tutkimukseen otettiin mukaan 16 ART-menetelmään liittyvää satunnaistettua tai satunnaistamatonta tutkimusta, joista yhdeksän koski nuoria ja seitsemän aikuisia ja joissa menetelmää verrattiin tavanomaiseen hoitoon, muihin interventioihin tai tilanteeseen, jossa interventiota ei ollut tutkimuksessa lainkaan. Brännströmin ja kumppanien mukaan tutkimusten menetelmällinen laatu vaihteli suuresti ja seurantavaiheissa oli suuria eroja. Vaikka yksittäisiä tutkimuksia tarkasteltaessa menetelmällä havaittiin olevan myönteisiä vaikutuksia, suurin osa tutkimuksista kärsi merkittävistä puutteista. Myöskään tutkimusten kohderyhmää tai osallistujien aggressiivista käyttäytymistä ei ollut määritelty tarkasti. Lähes puolessa tutkimuksista tutkijoilla oli omia interventioon liittyviä intressejä. Katsauksen perusteella näyttöä ei ole riittävästi, jotta ART-menetelmän voisi todeta vaikuttavan myönteisesti osallistujien itsehillintään, sosiaalisiin taitoihin, moraaliseen kehitykseen tai rikoksen uusimisen vähenemiseen. Brännströmin ja kumppanien mukaan tarvitaan lisätutkimusta riippumattomilta tutkijoilta, jotta ART-menetelmän vaikutuksia pystyttäisiin arvioimaan. Tässä katsauksessa arvioitiin kaksi mukaanottokriteerit täyttävää Brännströmin katsaukseen sisällynyttä vaikuttavuustutkimusta (Gundersen & Svartdal, 2006; Koposov ym., 2014).

Taulukko 2. ART- ja AART-menetelmien vaikuttavuustutkimukset

Kohderyhmä (P)	Menetelmä (I + C)	Vastemuuttajat (O)	Aika ja paikka
ART- ja AART-menetelmien vaikuttavuuden arviointi (ko. systemaattinen kirjallisuuskatsaus)			
12–29-vuotiaat lapset ja nuoret	Kuvauksen mukainen ART- ja AART-menetelmä <u>Vertailumenetelmä:</u> Jokin toinen vaikuttavaksi todettu menetelmä tai tilanne, jossa menetelmää ei lainkaan tarjottaisi	- Nuorten aggressiivinen käyttäytyminen tai muunlaisten käyttäytymisen ongelmat - Sosiaaliset taidot	2020-luvun Suomi <u>Toteutuspaikka:</u> Koulut, nuorisotyön yksiköt, psykiatriset yksiköt, lastensuojelulaitokset, vankilat
Kvasikokeelliset vertailututkimukset			
Erickson, 2013			
15–18-vuotiaat rikolliset nuoret naiset (N = 60) 30 nuorta koeryhmässä 30 nuorta vertailuryhmässä	ART, menetelmä kuvattu riittävästi <u>Vertailumenetelmä:</u> Tavanomainen toiminta vankilassa	- Traumaattinen stressi (PTSD) - Aggressiivinen käytös (CBCL) <i>Behavior Incident Report</i> Informantteina nuoret ja opettajat	Tutkittavat rekrytoitiin nuorisovankilasta Floridassa, Yhdysvalloissa. Ei tietoa ajankohdasta. <u>Mittaukset:</u> - Alkumittaus - Loppumittaus
Gundersen & Svartdal, 2006			
11–17-vuotiaat lapset ja nuoret, joilla käytösongelmia tai tarve kehittää sosiaalisia taitoja (N = 65) 47 lasta koeryhmässä 18 lasta vertailuryhmässä	ART, menetelmä kuvattu riittävästi <u>Vertailumenetelmä:</u> Tavanomainen opetus koulussa	- Sosiaaliset taidot (SSRS) - Moraalinen ajattelu (HIT) - Ongelmakäyttäytyminen (CADBI, CBCL) Informantteina lapset, vanhemmat ja opettajat	Tutkittavat rekrytoitiin ART-ohjaajien työpaikoilta kouluista ja instituutioista Länsi- ja Itä-Norjassa. Ei tietoa ajankohdasta. <u>Mittaukset:</u> Alkumittaus

			• Loppumittaus
Gundersen & Svartdal, 2010			
Lapset, joilla käytösongelmia tai tarve kehittää sosiaalisia taitoja (ka. 11 v.) (N = 140) • 2 koeryhmää n = 77 • 2 vertailuryhmää n = 63	ART, menetelmää kuvattu, mutta toteutuksesta kerrottu niukasti <u>Vertailumenetelmä:</u> Tavanomainen opetus koulussa	• Yhteistyö, itseilmaisuu, vastuullisuus, itsehillintäongelmat, ongelmakäyttäytyminen, sosiaaliset taidot (SSRS) • Ongelmakäyttäytyminen (CADBI) Informantteina vanhemmat ja opettajat	Tutkittavat rekrytoitiin ART-ohjaajien työpaikoilta eli kouluista, päiväkodeista ja asumisyksiköistä Norjassa. Ei tietoa ajankohdasta. <u>Mittaukset:</u> • Alkumittaus • Loppumittaus
Holmqvist ym., 2009			
16–19-vuotiaat nuoret, jotka olleet kahden vuoden aikana nuorisolaitoksessa (N = 57) • 26 nuorta kahdessa koeryhmässä (19 + 7) • 31 nuorta kahdessa vertailuryhmässä (6 + 25)	ART, menetelmää ei kuvattu riittävästi • Kouluttajilla eri tason koulutuksia menetelmään • Informantteina vain nuoret <u>Vertailumenetelmä:</u> Suhdeperustaisuuteen suuntautunut hoito, joka perustuu objekti- ja kehitykselliseen näkemykseen	• Muutokset rikosten esiintymisessä ja vakavuudessa (PVS) • Rikosten tunnustaminen ja syyllisyyden tiedostaminen (haastattelut pohjautuen ACI-kyselyyn) Informantteina nuoret	Tutkittavat rekrytoitiin nuorisolaitoksista Ruotsissa. Ei tietoa ajankohdasta. <u>Mittaukset:</u> • Alkumittaus • Loppumittaus, vuosi vapautuksen jälkeen
Koposov ym., 2014			
Lapset (ka. 10,9 v.) (N = 232) • 145 lasta koeryhmässä • 90 lasta vertailuryhmässä	ART, menetelmää kuvattu riittävästi <u>Vertailumenetelmä:</u> Tavanomainen opintojakso koulussa tai laitoksessa	• Sosiaaliset taidot ja ongelmakäyttäytyminen (SSRS) Informantteina lapset, vanhemmat ja opettajat	Tutkittavat rekrytoitiin kouluista ja sosiaalilaitoksista v. 2010–2013 Luoteis-Venäjällä. <u>Mittaukset:</u> • Alkumittaus • Loppumittaus
Mikołajewska & Mikołajewska-Furmanek, 2015			
13–14-vuotiaat tietokonepelejä pelaavat nuoret, joilla merkittäviä käytösongelmia (N = 48) • 24 nuorta koeryhmässä • 24 nuorta vertailuryhmässä	ART, menetelmää ei kuvattu riittävästi • Intervention poikkeava kesto 20 t <u>Vertailumenetelmä:</u> Tavanomainen toiminta	• Sosiaaliset taidot (OSSQ) Informantteina opettajat	Tutkittavat rekrytoitiin koulusta Puolassa. Ei tietoa ajankohdasta. <u>Mittaukset:</u> • Alkumittaus • Loppumittaus
Kvasikokeelliset vertailuryhmättömät tutkimukset			
Currie ym., 2009			
17–18-vuotiaat nuorisolaitoksessa olevat nuoret miehet, jotka tuomittu väkivaltarikoksista (N = 5)	ART, menetelmää kuvattu riittävästi <u>Vertailumenetelmä:</u> Ei vertailuryhmää	• Aggressiivinen käyttäytyminen ja aggressiiviset ajatukset (AQ) • Sosiaaliset taidot (SSRS) • Kognitiiviset vääristymät (HIT) Informantteina nuoret	Tutkittavat rekrytoitiin nuorisovankeinhoitolaitoksesta Australiassa. Ei tietoa ajankohdasta. <u>Mittaukset:</u> • Alkumittaus • Loppumittaus
Currie ym., 2012			
18–20-vuotiaat nuorisovankeinhoitolaitoksessa olevat nuoret, jotka tuomittu väkivaltarikoksesta (N = 20)	ART, menetelmää ei kuvattu riittävästi <u>Vertailumenetelmä:</u> Ei vertailuryhmää	• Aggressiivinen käyttäytyminen ja aggressiiviset ajatukset (AQ) • Kognitiiviset vääristymät (HIT) • Ongelmanratkaisu (SPSI-R:S) • Impulsiivisuus (I7 Questionnaire) • Ongelmakäyttäytyminen (ABCL) Informantteina nuoret ja heidän omatyöntekijänsä	Tutkittavat rekrytoitiin nuorisovankeinhoitolaitoksesta Australiassa. Ei tietoa ajankohdasta. <u>Mittaukset:</u> • Alkumittaus • Loppumittaus • 6 kk:n seurantamittaus • 24 kk:n seurantamittaus
Freysteinsdóttir ym., 2021			
5–15-vuotiaat lapset (ka. 9,0 v.) (N = 349)	ART, menetelmää ei kuvattu riittävästi <u>Vertailumenetelmä:</u> Ei vertailuryhmää	• Käytösongelmat ja hyvinvointi (ASEBA) Informantteina lapset, vanhemmat, opettajat	Tutkittavat rekrytoitiin perus- ja esikouluista v. 2017 Islannissa. <u>Mittaukset:</u> • Alkumittaus • Loppumittaus

			• 2 kk:n seurantamittaus
Langeveld ym., 2012			
Ala- ja yläkoulun oppilaat (N = 112) • 2 koeryhmää (56 + 56)	ART, menetelmää ei kuvattu riittävästi <u>Vertailumenetelmä:</u> Ei erillistä vertailuryhmää	Sosiaalinen kompetenssi Käytösongelmat (SSRS) Informanteina oppilaat, vanhemmat, opettajat	Tutkittavat rekrytoitiin ala- ja yläkouluista Norjassa. Ei tietoa ajankohdasta. <u>Mittaukset:</u> • Alkumittaus x 2 • Loppumittaus x 2
Moynahan & Stromgren, 2005			
14–20-vuotiaat nuoret (ka. 17 v.), joilla käytösongelmaa tai sosiaalisten taitojen puutetta ja joista osalla AS- tai ADHD-diagnoosi (N = 14) • 7 nuorta koeryhmässä • 7 nuorta vertailuryhmässä 7–12-vuotiaat lapset (ka. 9,7 v.), joilla käytösongelmaa tai sosiaalisten taitojen puutetta ja joista osalla AS- tai ADHD-diagnoosi (N = 25) • 4 koeryhmää n = 15 • 2 vertailuryhmää n = 10	ART, menetelmää ei kuvattu riittävästi • Lisätty muita tekniikoita ja elementtejä • Informanteina vain opettajat <u>Vertailumenetelmä:</u> Ei kuvattu vertailuryhmää tarkemmin	• Sosiaaliset taidot ja käytösongelmat (SSRS) Informanteina opettajat	Tutkittavat rekrytoitiin kouluista tai psykiatrian palveluista Norjassa. Ei tietoa ajankohdasta. <u>Mittaukset:</u> • Alkumittaus • Loppumittaus

PICO-lausekkeen mukaiset kohdat: **P** (population), **I** (intervention), **C** (comparison) ja **O** (outcome) (Davies, 2011).

ABCL: The Adult Behavior Checklist; **ACI:** Affect Consciousness Interview; **AQ:** Aggression Questionnaire; **ASEBA:** The Achenbach System of Empirically Based Assessment; **CADBI:** Child and Adolescent Disruptive Behaviour Inventory 2.3; **CBCL:** The Achenbach Child Behavior Checklist; **HIT:** How I Think Questionnaire; **OSSQ:** The Observational Social Skills Questionnaires; **PTSD:** Posttraumatic Stress Disorder UCLA; **PVS:** Penalty Value Scale; **SPSI-R:** The Social Problem-Solving Inventory-Revised: Short Form; **SSRS:** The Social Skills Rating System.

Kvasikokeelliset vertailututkimukset

Erickson, 2013: Kvasikokeellisessa väitöskirjatutkimuksessa tarkasteltiin Floridan osavaltion suljetussa laitoksessa olevien nuorten naisten aggressiivisten taipumusten vähenemistä heidän osallistuttuaan ART-ryhmäinterventioon. Lisäksi tutkimuksessa selvitettiin, lisääntyivätkö prososiaaliset käyttäytymismallit ART-menetelmään osallistuneilla sekä vaikuttiko traumaperäisen stressin taso intervention tehokkuuteen. Kohderyhmänä oli 15–18-vuotiaat laitoksessa olevat naiset, ja tutkimukseen osallistui yhteensä 60 henkilöä, joista 30 oli vertailuryhmässä ja 30 interventioryhmässä. Interventio toteutettiin kolmesti (vähintään 1 t / kerta) viikossa kymmenen viikon ajan, yhteensä 30 kertaa. Tuloksia analysoitiin toistomittausvarianssianalyysillä (ANOVA), eikä ryhmien välillä löydetty merkittäviä keskiarvoeroja sääntöjen rikkomisessa tai aggressiivisessa käyttäytymisessä ennen ja jälkeen intervention. Trauman aste ei vaikuttanut merkittävästi intervention tehokkuuteen. Kaikkien tutkimukseen osallistuneiden negatiivinen käyttäytyminen väheni tutkimuksen aikana. Tutkimuksen pieni otoskoko vaikutti siihen, että todennäköisesti vain suuret vaikutukset olisi ollut mahdollista havaita. Lisätutkimus suuremmalla otoskoolla antaisi mahdollisuuden saada enemmän tietoa siitä, mitä ART-menetelmä voi tarjota laitoksessa oleville tytöille ja naisille.

Gundersen & Svartdal, 2006: Norjalaisen tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, millaisia vaikutuksia kestoaltaan lyhyemmän ART-intervention toteuttamisella on käyttäytymisongelmiin, sosiaalisiin taitoihin ja moraaliseen päättelyyn lapsilla, joilla on vaihtelevia käytösongelmia. Tutkimukseen osallistui 65 lasta. Tyttöjen keski-ikä oli 14,1 ja poikien 12,6. Osallistujat rekrytoitiin kouluista, erityiskouluista ja laitoksista. Osallistujat jaettiin interventio- (n = 47) ja vertailuryhmään (n = 18), mutta satunnaistamista ei voitu tehdä. Interventio toteutettiin kymmenen viikon aikana, ja sen laajuus oli 24 tuntia. Tulokset analysoitiin varianssianalyysin avulla. Tulosten mukaan interventio vähensi merkittävästi käyttäytymisongelmia sekä opettajien, vanhempien että lasten itsensä arvioimana. Sosiaalisten taitojen osalta sekä opettajat että vanhemmat arvioivat myönteistä kehitystä interventioryhmässä verrattuna vertailuryhmään, mutta nuorten itsearvioissa ei havaittu muutosta. Moraalinen päättely parani molemmissa ryhmissä. Tulokset viittasivat siihen, että lyhennetty ART-interventio voi parantaa lasten ja nuorten sosiaalisia taitoja ja vähentää

käyttäytymisongelmia. Tuloksia arvioitaessa on otettava huomioon erityisesti satunnaistamisen puute ja mahdollinen ryhmäkontaminaatio.

Gundersen & Svartdal, 2010: Norjalaisessa tutkimuksessa tarkasteltiin laajennetun ART-intervention vaikutuksia lapsiin, joilla oli käyttäytymisongelmia tai tarvetta sosiaalisten taitojen kehittämiseen. Tutkimukseen osallistui 140 lasta, joiden ikä oli keskimäärin 11 vuotta. Osallistujat rekrytoitiin ART-ohjaajien työpaikoilta, kuten kouluista, päiväkodeista ja laitoksista. Sekä koeryhmiä että vertailuryhmiä oli kaksi. Intervention laajuus oli 30 tuntia. Aineisto analysoitiin varianssianalyysin (ANOVA) avulla. Tulosten perusteella interventio johti merkittävästi käyttäytymisongelmien vähenemiseen ja sosiaalisten taitojen paranemiseen, erityisesti vanhempien antamien arvioiden perusteella. Myös vertailuryhmissä havaittiin myönteistä kehitystä, jonka oletettiin johtuvan niin sanotusta hoitovaikutusten leviämisestä, eli koeryhmän osallistujien käyttäytymisen muutokset saattoivat vaikuttaa myös vertailuryhmään.

Holmqvist ym., 2009: Ruotsalaisessa tutkimuksessa tarkasteltiin ART-menetelmän vaikuttavuutta yhdessä palkitsemisjärjestelmän kanssa neljässä suljetussa hoitoyksikössä. Palkitsemisjärjestelmässä nuori sai hyvällä käytöksellä itselleen etuja, kuten erilaisia vapauksia tai mahdollisuuden käyttää tietokonetta tai musiikkistudiota. Menetelmää verrattiin suhteisiin perustuvaan hoitomalliin ei-satunnaistetussa tutkimusasetelmassa. Hoitomalli perustuu siihen, että nuori oppii vuorovaikutustaitoja arjen tilanteissa ja samaistumista arjessa toimivien aikuisten arvoin. Tutkimukseen osallistui 57 iältään 16–19-vuotiaasta nuorta. Interventio toteutettiin kahdesti viikossa kymmenen viikon ajan. Tuloksissa mitattiin rikosten uusimista ja syyllisyyden tunnetta. Tutkimukseen osallistuneet haastateltiin kolmesti: hoitoyksikköön tultaessa, vapautuessa sekä vuoden kuluttua vapautumisesta. Hoitomallien välillä ei ollut merkittäviä eroja. Erillisessä analyysissä testattiin hypoteeseja, joiden mukaan nuoret, jotka tunnustivat rikoksensa sisäänoton yhteydessä tai pystyivät puhumaan syyllisyydestään, syyllistyisivät rikoksiin harvemmin. Näitä hypoteeseja ei kuitenkaan voitu vahvistaa päävaikutuksina. Tutkimuksen mukaan nuoret, joilla oli vähäisempi syyllisyydentunto, saivat ART-menetelmässä parempia tuloksia kuin suhteisiin perustuvaan hoitomalliin osallistuneet. Tutkimustulokset viittaavat siihen, että yksilöllisempi hoitolähestymistapa ART-menetelmään motivoituneille nuorille voisi tuottaa parempia tuloksia. Tuloksia arvioitaessa on otettava huomioon tutkittavien rajallinen määrä sekä ohjelman yhdenmukaisuuden puute. Laitosten hoitomallien toteutus perustui niiden viralliseen linjaan, eikä toteutuksesta tehty systemaattista arviointia. ART-menetelmää on toteutettu manuaalin mukaan, mutta muuten menetelmien toteutuksessa on voinut olla eroavaisuuksia.

Koposov ym., 2014: Venäläisessä tutkimuksessa arvioitiin ART-menetelmän vaikutuksia lasten sosiaalisiin taitoihin ja ongelmakäyttäytymiseen. Interventio- ja vertailuryhmiin osallistui 232 lasta iältään keskimäärin 10,9 vuotta. Lapset rekrytoitiin kuudesta koulusta ja neljästä sosiaalilaitoksesta vuosina 2010–2013. Interventio toteutettiin kolmesti viikossa (45 min – 90 min / kerta) kymmenen viikon ajan, yhteensä 30 kertaa. Tuloksia analysoitiin ANOVA- ja ANCOVA (GLM) -menetelmillä. Lasten itsearvioitujen tulosten perusteella sosiaaliset taidot kehittyivät merkittävästi interventioryhmässä erityisesti 6–9-vuotiailla ja 10–14-vuotiailla. Vanhempien ja opettajien arviointien mukaan sekä interventio- että myös vertailuryhmien lapsilla oli havaittavissa enemmän sosiaalisia taitoja ja vähemmän ongelmakäyttäytymistä. Tulokset viittasivat siihen, että ART-menetelmä edistää lasten sosiaalisten taitojen kehittymistä merkittävästi nuoremmissa ikäryhmissä. Samalla oli kuitenkin huomioitu positiiviset muutokset myös vertailuryhmässä, mikä saattoi viitata mahdolliseen hoitovaikutusten siirtymiseen ryhmien välillä.

Moynahan & Strømgren, 2005: Norjalaisessa pilottitutkimuksessa tarkasteltiin ART-menetelmän vaikuttavuutta sosiaalisten taitojen edistämisessä ja ongelmakäyttäytymisen vähentämisessä kouluympäristössä lasten ja nuorten keskuudessa. Lisäksi selvitettiin, voivatko ADHD-diagnoosin tai AS-diagnoosin saaneet osallistujat hyötyä interventiosta, jossa on mukana sekä diagnoosin saaneita että ilman diagnoosia olevia lapsia ja nuoria. Interventio- ja vertailuryhmiin osallistui 39 oppilasta: 14 iältään keskimäärin 17-vuotiaasta nuorta ja 25 iältään keskimäärin 9 vuotta ja 7 kuukautta. Intervention laajuus oli vähintään 30 tuntia. Tulokset analysoitiin Wilcoxonin ja Mann-Whitneyn testeillä. Analyysit perustuivat

ryhmäkohtaisiin ennen–jälkeen-muutoksiin, eikä ryhmien välisiä eroja tarkasteltu. Tulokset osoittivat, ettei nuorten ryhmässä tapahtunut tilastollisesti merkitseviä muutoksia sosiaalisissa taidoissa tai ongelmakäyttäytymisessä. Lasten interventiorhmissä havaittiin sosiaalisten taitojen kohentumista ja ongelmakäyttäytymisen vähenemistä, mutta tulokset eivät olleet merkitseviä mahdollisesti esimerkiksi pienen otoskoon ja ryhmien heterogeenisyyden vuoksi. Tulokset viittasivat siihen, että ART-menetelmällä saattaa olla myönteisiä vaikutuksia erityisesti nuorempien lasten sosiaalisiin taitoihin ja käyttäytymiseen myös tilanteissa, joissa osallistujilla on erilaisia diagnooseja. Nuorten kohdalla vastaavaa hyötyä ei tässä tutkimuksessa havaittu.

Kvasikokeelliset vertailuryhmättömät tutkimukset

Currie ym., 2009: Australialainen tutkimus keskittyi ART-menetelmän vaikuttavuuteen suljetussa nuorisolaitoksessa. Tutkimukseen osallistui viisi 17–18-vuotiasta poikaa, jotka oli tuomittu väkivaltarikoksesta. Interventio toteutettiin kolmesti viikossa kymmenen viikon ajan eli yhteensä 30 kertaa. Osallistujat täyttivät kolme erilaista itsearviointia ennen menetelmään osallistumista ja sen päätyttyä. Arvioinnin kohteina olivat aggressio, sosiaaliset taidot ja kognitiiviset vääristymät. Tutkimus osoitti aggression merkittävää vähentymistä ja parantuneita sosiaalisia taitoja. Kognitiivisten vääristymien vähentymistä ei havaittu. Tulokset antavat alustavaa tukea ART-menetelmän vaikuttavuudelle Australian nuorisolaitoksessa, mutta lisätutkimus suuremmalla ja monipuolisemmalla otoksella olisi tarpeen.

Currie ym., 2012: Australialainen tutkimus keskittyi ART-menetelmän vaikuttavuuteen suljetussa nuorisolaitoksessa. Tutkimukseen osallistui 20 aggressiivista nuorta (keski-ikä 19,6 vuotta). Tavoitteena oli tutkia aggressiivisen käyttäytymisen ja ajattelun vähentymistä, kognitiivisia vääristymiä ja impulsiivisuutta sekä sosiaalisten ongelmien ratkaisutaitoa. Osallistujat täyttivät kaksi itsearviointia ennen menetelmään osallistumista sekä kolme kertaa sen päättymisen jälkeen (heti menetelmän jälkeen, 6 kk:n ja 24 kk:n seuranta). Lisäksi omatyöntekijä arvioi osallistujien aggressiivista käyttäytymistä. Osallistujat raportoivat merkittävää aggressiivisen käyttäytymisen ja ajattelun sekä kognitiivisten vääristymien ja impulsiivisuuden vähenemistä menetelmän jälkeen. Sosiaalisten ongelmien ratkaisutaidoissa oli hieman parantumista hoidon jälkeen. Hoitovaikutukset säilyivät myös 24 kuukauden seurannassa. Omatyöntekijöiden arvioinneissa osallistujien aggressiivisessa käyttäytymisessä ei kuitenkaan ollut merkittävää vähenemistä. Tuloksia arvioitaessa on kuitenkin otettava huomioon, että työntekijät eivät tunteneet osallistujia hyvin, joten he saattoivat olla epäluotettavia arvioijia. Aihetta olisi tärkeää tutkia lisää esimerkiksi kontrolliryhmän avulla. Tulokset kuitenkin viittaavat siihen, että menetelmä soveltuu australialaiseen nuorisolaitokseen sekä tutkimuksen kohderyhmälle.

Freysteinsdóttir ym., 2021: Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää ART-menetelmän vaikuttavuutta. Islantilaiseen tutkimukseen osallistui 12 lasta (5–15-vuotiaita), heidän vanhempansa sekä opettajansa. Intervention sisältöä ja toteutusta ei tutkimuksessa tarkemmin kuvattu. Arvioinnissa käytettiin ASEBA-lomakkeita ennen ART-menetelmään osallistumista ja sen jälkeen. Arvioinnin kohteena oli käyttäytyminen, hyvinvointi ja sosiaaliset taidot. Lasten mielestä heidän aggressiivisuutensa oli vähentynyt ja käytösongelmat sekä sääntöjen vastustaminen lieventyneet. Myös opettajien ja vanhempien mukaan käyttäytymiseen ja hyvinvointiin liittyvät oireet olivat vähentyneet. Lisäksi ahdistuneisuus, sosiaaliset vaikeudet, aggressiivisuus, käytösongelmat ja sääntöjen vastustaminen olivat vähentyneet. Tuloksia arvioitaessa on huomioitava, että tutkimuksessa ei ollut vertailuryhmää, joten on vaikea sanoa, onko pelkkä menetelmään osallistuminen niiden takana. Tutkimus antaa kuitenkin viitteitä siihen, että ART-menetelmä parantaa käyttäytymistä ja hyvinvointia lapsilla, joilla on käyttäytymisongelmia.

Langeveld ym., 2012: Norjalaisessa tutkimuksessa tarkasteltiin, toimiiko sosiaalinen kompetenssi mediaattorina eli välittävänä tekijänä ART-intervention ja käyttäytymisongelmien vähenemisen välillä lapsilla ja nuorilla. Lisäksi pyrittiin tunnistamaan tekijöitä, jotka mahdollisesti moderoivat käyttäytymisen muutosta. Tutkimukseen osallistui 112 ala- ja yläkouluikäistä oppilasta, jotka jaettiin kahteen interventiorhmaan eri aloitusajankohtina. Erillistä vertailuryhmää ei ollut. Intervention kesto oli kymmenen viikkoa. Aineisto

analysoitiin käyttämällä toistomittausvarianssianalyysiä (ANOVA) ja Pearsonin korrelaatiokertoimia. Tulosten perusteella sekä sosiaalinen kompetenssi lisääntyi että käyttäytymisongelmat vähenivät intervention jälkeen, ja ongelmakäyttäytymisen väheneminen jatkui myös seurantavaiheessa. Erityisesti nuorten parantunut itsehillintä ja yhteistyökyky näyttäytyivät keskeisinä tekijöinä ART:n myönteisissä vaikutuksissa käytösongelmiin, mutta tuloksissa tulee ottaa huomioon myös muiden tekijöiden kuten iän, yksilöllisen sosiaalisen kompetenssin lähtötason ja alkuvaiheen käyttäytymisen tason vaikutukset.

Mikołajewska & Mikołajewska-Furmanek, 2025: Puolalaisen tutkimuksen tavoitteena oli tarkastella ART-menetelmän roolia sosiaalisten taitojen kehittämisessä 13–14-vuotiailla nuorilla. Tutkimuksen kohderyhmä rajattiin tietokonepelaamista harrastaviin nuoriin, ja mukaan otettiin nuoret, joilla oli eniten käyttäytymisongelmia ja aggressiivista käyttäytymistä koulussa. Tutkimukseen osallistui 48 oppilasta, joista puolet oli mukana interventioryhmässä ja puolet vertailuryhmässä. Interventioryhmän nuoret osallistuivat 20 tunnin ART-interventioon. Sosiaalisten taitojen kehittymistä mitattiin havainnointiin perustuvalla Observational Social Skills Questionnaires (OSSQ) -kyselyllä, jonka täyttivät osallistujien opettajat ennen ART-interventioon osallistumista ja sen jälkeen. Tulosten mukaan ART-menetelmä on tehokas keino auttaa nuoria kehittämään sosiaalisia taitojaan. Tutkimus antaa myös viitteitä, että ART-menetelmä vaikuttaa myönteisesti oppilaiden käyttäytymiseen koulussa ja vähentää aggressiivista käyttäytymistä. Lisätutkimus on kuitenkin tarpeen, sillä pieni otoskoko ja rajattu kohderyhmä on syytä ottaa huomioon tuloksia tulkittaessa.

Taulukko 3. ART- ja AART-menetelmien vaikuttavuustutkimusten tulokset – ryhmien väliset efektikoot vertailuajankohtien välillä ja efektikokojen luottamusvälit.

Vastemuuttuja (Mittari)	Vertailuajankohdat	p-arvo	Ryhmien välinen efektikoko	Efektikoon 95 %:n luottamusväli
Erickson, 2013			η_p^2	
Aggressiivinen käytös luokassa (CBCL-TRF)	Alkumittaus vs loppumittaus	0,27	0,02	Ei raportoitu
Aggressiivinen käytös luokan ulkopuolella (CBCL-TRF)	Alkumittaus vs loppumittaus	0,66	0,00	Ei raportoitu
Sääntöjä rikkova käytös luokassa (CBCL-TRF)	Alkumittaus vs loppumittaus	0,51	0,01	Ei raportoitu

CBCL-TRF: The Achenbach Child Behaviour Checklist, Teacher Report Form

Vaikuttavuustutkimusten luotettavuuden arviointi

Vaikuttavuustutkimusten pisteet viiden arvioitavan luotettavuuden osa-alueen osalta on esitetty taulukossa 4. Seuraavaksi kuvataan osa-alueiden yhteenvedot vaikuttavuustutkimuksista.

Taulukko 4. ART- ja AART-menetelmien vaikuttavuustutkimusten luotettavuus.

Tutkimus	Vaikuttavuustutkimusten arvioitava luotettavuuden osa-alue					
	Mittaaminen	Tilastanalyysit	Harhattomuus	Toistotarkkuus	Yleistettävyyys	Keskiarvo
Kvasikokeelliset vertailututkimukset						
Erickson, 2013	2,5 p.	2,5 p.	2 p.	1,5 p.	2 p.	2,1 p.
Gundersen & Svartdal, 2006	3 p.	2 p.	2 p.	3 p.	1,5 p.	2,3 p.
Gundersen & Svartdal, 2010	1,5 p.	1,5 p.	2 p.	1,5 p.	1 p.	1,5 p.
Holmqvist ym., 2009	1,5 p.	1,5 p.	1 p.	1 p.	1 p.	1,2 p.
Koposov ym., 2014	2 p.	1,5 p.	1 p.	1 p.	1 p.	1,3 p.
Moynahan & Stromgren, 2005	2 p.	1,5 p.	2 p.	1,5 p.	1 p.	1,6 p.
Kvasikokeelliset vertailuryhmättömät tutkimukset						
Currie ym., 2009	2,5 p.	1,5 p.	0 p.	1 p.	1 p.	1,2 p.
Currie ym., 2012	3 p.	2 p.	0 p.	2 p.	2 p.	1,8 p.

Freysteinsdóttir ym., 2021	1 p.	1,5 p.	1 p.	0 p.	1 p.	0,9 p.
Langeveld ym., 2012	1,5 p.	2 p.	2 p.	0 p.	1,5 p.	1,4 p.
Mikołajewska & Mikołajewska-Furmanek, 2025	1 p.	2 p.	1 p.	0 p.	1,5 p.	1,1 p.

p. = pistettä. 0 p. = ei raportoitu tai tutkittu, 1 p. = heikko, 2 p. = tyydyttävä, 3 p. = hyvä, 4 p. = erittäin hyvä. Jos osa-aluetta ei ole raportoitu tai tutkittu, annetaan nolla pistettä.

Mittaaminen

Mittaamisen luotettavuus vaihteli heikosta hyvään. Tutkimuksissa käytettyjen mittareiden kuvaukset vaihtelivat, ja ne olivat usein niukkoja. Useimmiten mittarit selvittivät sosiaalisia taitoja tai käytösongelmia, ja niistä yleisimmin käytössä oli *The Social Skills Rating System* (SSRS, Gresham & Elliott, 1990). Vaikka suurin osa mittareista oli valideja ja yleisesti käytettyjä (esim. Gundersen & Svartdal, 2006; Erickson, 2013), joidenkin tutkimusten luotettavuutta heikensi alkuperäisen mittarin muokkaaminen tai itse laadittu mittari (esim. Mikołajewska & Mikołajewska-Furmanek, 2025). Sen sijaan kaksoiskäännös lisäsi mittarin luotettavuutta (esim. Koposov ym., 2014). Mittareiden psykometristen ominaisuuksien raportointi oli vaihtelevaa: osassa tutkimuksista ne oli kuvattu tarkasti (esim. Currie ym., 2012), toisissa puutteellisesti tai ei lainkaan (esim. Gundersen & Svartdal, 2010). Myös mittarien tulosten raportoinnin laatu vaihteli – osassa käytettiin raportointia tukevia taulukoita ja kuvioita, toisissa raportointi jäi heikoksi. Informantteina käytettiin lapsia, nuoria, vanhempia, opettajia ja muita asianmukaisia henkilöitä. Tietoa kerättiin itsearviointilomakkeiden lisäksi haastatteluilla ja rekisteritiedoista (esim. Holmqvist ym., 2009.) Rekrytointi- ja mittausajankohdat jäivät tutkimuksissa usein epäselviksi (esim. Moynahan & Strømgren, 2005). Päävastemuuttujien määrittely oli toisinaan epäselvää (esim. Freysteinsdóttir ym., 2021), mutta osassa tutkimuksia ne oli kuvattu selkeästi (esim. Currie ym., 2009; Langeveld ym., 2012).

Tilastoanalyysit

Tilastoanalyysien luotettavuus vaihteli tutkimuksissa heikosta tyydyttävään, mutta analyysit olivat pääsääntöisesti tutkimusaineistoon soveltuvia ja valtaosin asianmukaisesti kuvattuja. Analyysien raportoinnin laatu osoittautui kuitenkin vaihtelevaksi: joissakin tutkimuksissa raportointi oli monipuolista ja kattavaa (esim. Erickson, 2013), kun taas toisissa se jäi niukaksi tai valikoivaksi (esim. Moynahan & Strømgren, 2005). Kaikissa tutkimuksissa ryhmien koko oli raportoitu. Otoksot vaihtelivat pienistä (N=5) (Currie ym., 2009) suuriin (N=232) (Koposov ym., 2014), mutta suurimmassa osassa tutkimuksia otoksot olivat melko pieniä ja kuvaukseltaan vaihtelevia. Voimalaskelmia ei ollut systemaattisesti tehty, vaikka joissain tutkimuksissa niiden puuttumista oli arvioitu analyysien luotettavuuden näkökulmasta. Satunnaistetuissa tutkimusasetelmissä (N = 3) ei raportoitu ryhmien välisiä efektikokoja, eikä hoitoaieanalyysin käyttöä ollut mainittu. Keskeyttäneiden osuus tutkimuksissa oli vähäinen. Ainoastaan yksi tutkimus raportoi yksittäisen osallistujan keskeyttäneen intervention (Currie ym., 2009), ja toisessa raportoitiin satunnaisia poissaoloja menetelmäkerroilta (Gundersen & Svartdal, 2010). Osassa tutkimuksia todettiin puuttuvia tietoja, mikä johtui siitä, että osallistujat eivät vastanneet seurantakyselyihin (esim. Langeveld ym., 2012). Keskeyttämistä tai herkkyyshanalyysien toteuttamisesta ei kuitenkaan ollut mainittu.

Harhattomuus

Kahdessa tutkimuksessa harhattomuutta ei ollut raportoitu lainkaan (Currie ym., 2009, 2012), mutta harhattomuuden raportointi oli parhaimmillaan tyydyttävää. Tutkimuksissa käytettiin kvasikokeellista tutkimusasetelmaa, jossa koe- ja vertailuryhmien osallistujat oli satunnaistettu (Gundersen & Svartdal, 2010; Koposov ym., 2014; Moynahan & Strømgren, 2005) tai koe- ja vertailuryhmät oli muodostettu ilman satunnaistamista tai satunnaistaminen oli epäonnistunut (Erickson, 2013; Gundersen & Svartdal, 2006; Holmqvist ym., 2009). Satunnaistamisen toteutusta, suorittajaa tai tarkempaa menettelytapaa ajankohtineen ei kuvattu. Vertailuryhmät edustivat useimmin tavanomaista toimintaa, kuten tavallista

oppituntia. Vertailuryhmää ei ollut lainkaan neljässä tutkimuksessa (Currie ym., 2009, 2012; Freysteinsdóttir ym., 2021; Langeveld ym., 2012), joissa tuloksia arvioitiin koeryhmän osalta ennen interventiota ja sen jälkeen. Tutkimuksissa ryhmien valintatavat kuvattiin vaihtelevasti. Ryhmät olivat pääosin samankaltaisia, mutta eroja, kuten taustatekijöitä, myös pohdittiin. Osallistujien sitoutuminen eri mittauskerroilla oli useimmiten riittävää, mutta seurantamittausten puuttumista käsiteltiin joissakin tutkimuksissa (esim. Freysteinsdóttir ym., 2021; Gundersen & Svartdal, 2006). Harhattomuuteen liittyviä riskejä, kuten kontaminaatiota, käsiteltiin tutkimuksissa vaihtelevasti. Joissakin tutkimuksissa nämä riskit huomioitiin paremmin kuin toisissa.

Toistotarkkuus

Toistotarkkuuden luotettavuus vaihteli tutkimusten välillä paljon. Kolmessa artikkelissa (Freysteinsdóttir ym., 2021; Langeveld ym., 2012; Mikołajewska & Mikołajewska-Furmanek, 2025) toistotarkkuudesta ei raportoitu ollenkaan, joten toistotarkkuuden luotettavuutta ei ollut mahdollista arvioida. Suurin osa tutkimuksista sai luotettavuudesta heikon tai tyydyttävän tai näiden välillä olevan arvion. Gundersenin ja Svartdalin vuonna 2006 julkaistussa artikkelissa toistotarkkuuden luotettavuus ylsi hyvään. Monessa artikkelissa ei kerrottu käytetystä käsikirjasta tai oppaasta eikä osassa myöskään ohjaajien saamasta koulutuksesta. Toisaalta esimerkiksi Currien ja kumppanien vuonna 2012 julkaistussa artikkelissa laadunvarmistuksesta oli raportoitu tarkasti. Ohjaajat saivat palautetta ART-vastaavilta, jotka tutustuivat menetelmän toteutukseen videotallenteiden avulla. Nauhoituksia oli hyödynnetty myös Ericksonin vuonna 2013 julkaistussa tutkimuksessa. Joissakin artikkeleissa kerrottiin, ettei menetelmää ollut toteutettu täysin käsikirjan mukaisesti (Holmqvist ym., 2009; Koposov ym., 2014). Laadunvarmistusmenetelmistä ei myöskään aina raportoitu.

Yleistettävyyys

Yleistettävyyys ja sovellettavuus vaihteli heikosta tyydyttävään. Mukaanottokriteereistä oli kerrottu suurimmassa osassa, mutta useassa artikkelissa hyvin niukasti. Kriteerit täyttävien määrää ei yleensä ilmoitettu, eikä myöskään poisjäämisen syitä pohdittu. Kolmessa artikkelissa ei kerrottu tarkempia mukaanottokriteereitä (Gundersen & Svartdal, 2010; Koposov ym., 2014; Langeveld ym., 2012), mutta osallistuvilla nuorilla täytyi olla käytösongelmia tai tarve prososiaalisten taitojen kehittämiseksi. Seuranta oli tehty vain osassa tutkimuksia. Seuranta-aika vaihteli yhdestä viikosta (Koposov ym., 2014) kahteen vuoteen (Currie ym., 2012). Tutkimuksen yleistettävyyden osalta kuuden tutkimuksen otosjoukko edustaa menetelmän kohderyhmää, mutta Gundersen ja Svartdal (2010) eivät kerro tutkimukseensa osallistuneiden ikäjakaumaa, vain keski-ikä 11 vuotta, ja toisaalta kahdessa tutkimuksessa osallistuneet olivat huomattavasti nuorempia kuin menetelmän kohderyhmä (12–29-vuotiaat). Koposovin ja kumppaneiden vuonna 2014 julkaistussa tutkimuksessa nuorimmat olivat kuusivuotiaita, ja Freysteinsdóttirin ja kumppaneiden vuonna 2021 julkaistussa nuorimmat olivat viisivuotiaita. Tutkimuksissa osallistuneiden iät ovat vaihdelleet paljon, mikä on tärkeää ottaa huomioon yleistettävyyttä arvioitaessa.

Vaikuttavuuden arviointi keskeisissä kansainvälisissä menetelmätietokannoissa

ART-menetelmä on arvioitu yhdysvaltalaisessa *California Evidence-Based Clearinghouse for Child Welfare* (CEBC) -tietokannassa vuonna 2024. Arviossa se on saanut tason 3, joka viittaa lupaavaan tutkimusnäyttöön (Promising Research Evidence). ART- ja AART-menetelmien vaikuttavuutta on arvioitu myös norjalaisessa Ungsinn-tietokannassa vuonna 2024. Menetelmän arvio on tasolla 3/5 (jonkin verran dokumentoitua vaikuttavuusnäyttöä / noe dokumentasjon).

Käyttöönoton tuen arviointi

ART- ja AART-menetelmien käyttöönoton tuen arviointi on esitetty taulukossa 5. Arvioinnissa tarkastellut osa-alueet olivat kaikki oleellisia menetelmän käyttöönoton kannalta, mutta joiltain osin ne eivät toteutuneet täysin. Pätevyysvaatimuksia ei ollut määritelty, eikä kuvauksesta selvinnyt, miksi ne eivät ole olennaisia menetelmän tavoitteen kannalta. Lisäksi toistotarkkuuden varmentaminen jäi epäselväksi. Sen sijaan muut osa-alueet, erityisesti koulutukseen liittyvä osa-alue, oli kuvattu kattavasti.

Taulukko 5. ART- ja AART-menetelmien käyttöönoton tuen arviointi.

Käyttöönoton tuen vauhdittajat	Onko menetelmän kannalta olennainen?		Toteutuuko?	
	Kyllä	Ei	Kyllä	Ei
Kohderyhmä				
Kohderyhmän rekrytoiminen	☒	☐	☒	☐
Koulutus				
Pätevyysvaatimukset	☒	☐	☐	☒
Kouluttaminen	☒	☐	☒	☐
Pätevöityminen	☒	☐	☒	☐
Tuki, ohjaus ja dokumentaatio				
Tuki	☒	☐	☒	☐
Ohjaus	☒	☐	☒	☐
Seurannan ja ylläpidon välineet	☒	☐	☒	☐
Toistotarkkuuden varmentaminen	☒	☐	☐	☒
Yhteensä	8		6	
Käyttöönoton tuki	6/8			

Tulosten yhteenveto

Systemaattisella kirjallisuushaulla katsaukseen valikoitui 11 tutkimusasetelmaltaan kvasikokeellista tutkimusta. Kaikissa tähän katsaukseen valikoituneissa tutkimuksissa käytettiin ART-menetelmää. Tutkimuskysymysten kannalta keskeisten vastemuuttujien – aggressiivinen käyttäytyminen, käytösongelmat ja sosiaaliset taidot – osalta ART-menetelmällä havaittiin myönteisiä vaikutuksia. ART-menetelmä näytti vähentävän nuorten aggressiivista käyttäytymistä ja tukevan vihanhallintataitojen kehittymistä. Lisäksi se vähensi lasten ja nuorten käytösongelmia sekä vahvisti sosiaalisia taitoja eri konteksteissa, kuten kouluissa, laitoksissa ja vankilaympäristöissä. Tutkimustuloksia tarkastellessa on kuitenkin huomioitava, että aggressiivista käyttäytymistä koskeva vaikuttavuusnäyttö 15–20-vuotiailla perustui tutkimuksiin ilman vertailuryhmää, ja käytösongelmia sekä sosiaalisia taitoja koskeva vaikuttavuusnäyttö 5–20-vuotiailla perustui osin tavanomaiseen toimintaan tehtyihin vertailuihin tai tutkimuksiin ilman vertailuryhmää. Menetelmäoppaissa ART ja AART on kuvattu kattavasti, ja Suomessa tarjottu käyttöönoton tuki arvioitiin riittäväksi laadun ja fideliteetin varmistamiseksi.

Pohdinta

Vaikuttavuusarvio

Tämän systemaattisen kirjallisuuskatsauksen tavoitteena oli arvioida ART- ja AART-menetelmien vaikuttavuutta tutkimuskirjallisuuden perusteella. Tutkimuskysymykseen ART- ja AART-menetelmien vaikuttavuudesta nuorten aggressiiviseen käyttäytymiseen suomalaisessa kontekstissa pyrittiin vastaamaan systemaattisen kirjallisuushaun avulla sekä arvioimaan haun perusteella valikoidut tutkimukset, menetelmäkuvaus ja käyttöönoton tuki. Lisäksi tarkasteltiin menetelmän yhteyttä muiden käyttäytymiseen liittyvien ongelmien vähenemiseen ja sosiaalisten taitojen vahvistumiseen. Koska kirjallisuushaussa käytettiin kuutta tietokantaa täydennettynä manuaalisella haulla ja hakemalla myös suomenkielisiä julkaisuja, tämä katsaus antaa ajankohtaisen kuvan ART- ja AART-menetelmien näyttöön perustuvasta tutkimuksesta. On kuitenkin huomioitava, että tutkimuskirjallisuudessa on jossain määrin ART-menetelmään liittyviä kansainvälisiä RCT-tutkimuksia. Tämän katsauksen haun perusteella nämä tutkimukset todettiin kuitenkin verrattain vanhoiksi, eikä niiden todettu olevan riittävän soveltuvia suomalaiseen kontekstiin. Tästä syystä ne jätettiin valikoitujen tutkimusten ulkopuolelle. Vaikuttavuusarvio perustuu ART-menetelmästä tehtyyn väitöskirjatutkimukseen (Erickson, 2013) ja kymmeneen korkean tulotason maan kvasikokeelliseen tutkimukseen, joista kuusi on pohjoismaisia. Tutkimuksista kaksi oli julkaistu äskettäin (Freysteinsdóttir ym., 2021; Mikołajewska & Mikołajewska-Furmanek, 2025), kun taas muut tutkimukset sijoittuivat vuosiin 2005–2014. Vaikka valtaosa tutkimuksista oli toteutettu Pohjoismaissa, suomalaista vaikuttavuustutkimusta ART- tai AART-menetelmistä ei tiettävästi ole julkaistu.

Katsaukseen sisältyneissä tutkimuksissa tarkasteltiin useita eri vastemuuttujia. Kaikissa tutkimuksissa käytettiin ART-menetelmää. Katsauksen tutkimuskysymyksen kannalta keskeisimmät olivat ne tutkimukset, joissa pääasiallisena vastemuuttujana oli aggressiivinen käyttäytyminen (Currie ym., 2009, 2012; Erickson, 2013). Kahdessa tutkimuksessa nuorisovankeinhoitolaitoksessa olevien nuorten itsearvioiden perusteella raportoitiin merkittävää vähenemistä aggressiivisessa käyttäytymisessä (Currie ym., 2009, 2012). Ericksonin (2013) nuorisovankilan nuoriin naisiin kohdistuneessa tutkimuksessa ei sen sijaan havaittu tilastollisesti merkitseviä keskiarvoeroja ryhmien välillä ennen interventiota ja sen jälkeen ($p > 0,05$), vaan kaikkien tutkimukseen osallistuneiden nuorten naisten negatiivinen käyttäytyminen väheni tutkimuksen aikana. Tutkimuksissa vastemuuttujina tarkasteltiin myös käytösongelmia tai sosiaalisia taitoja (Freysteinsdóttir ym., 2021; Gundersen & Svartdal, 2006; Gundersen & Svartdal, 2010; Koposov ym., 2014; Langeveld ym., 2012; Mikołajewska & Mikołajewska-Furmanek, 2025; Moynahan & Stromgren, 2005). Näiden tutkimusten tulosten perusteella ART-menetelmä voi tukea lasten ja nuorten käytöksen hallintaa sekä edistää heidän sosiaalisten taitojensa kehitystä. Yksi poikkeus tähän havaittiin Moynahanin ja Stromgrenin (2005) tutkimuksessa, jossa menetelmällä oli vaikutusta lasten (7–12 v.) käyttäytymiseen mutta ei ollut merkittävää vaikutusta erityisesti nuorten (14–20 v.) osallistujien käyttäytymiseen. Joidenkin tutkimusten mukaan ART-menetelmästä voivatkin hyötyä myös menetelmän kohderyhmää nuoremmat lapset (esim. Freysteinsdóttir ym., 2021; Koposov ym., 2014; Moynahan & Stromgren, 2005). Vaikka katsaukseen sisältyneet tutkimukset viittaavat siihen, että ART-menetelmällä on myönteisiä vaikutuksia sekä nuorten aggressiivisen käyttäytymisen vähenemiseen että lasten ja nuorten käytösongelmien vähenemiseen ja sosiaalisten taitojen vahvistumiseen eri konteksteissa – kuten kouluissa, laitoksissa ja vankilaympäristöissä – tuloksia arvioitaessa on huomioitava, että tutkimusasetelmien laatu vaihteli heikosta tyydyttävään. Tutkimukset olivat kvasikokeellisia, ja kuten aiemmin todettiin, ei yhtään satunnaistettua kontrolloitua tutkimusta (RCT) sisällynyt tämän katsauksen aineistoon. Vaikuttavuuden arviointia tukee kuitenkin se, että ART- ja AART-menetelmät on dokumentoitu riittävästi menetelmäoppaissa, ja menetelmän ylläpitäjän tarjoama käyttöönoton tuki on arvioitu riittäväksi menetelmän toteuttamisen laadun ja fideliteetin varmistamiseksi. Lisäksi menetelmän käyttöönottoa Suomessa edistää se, että ART-menetelmän "kotipesä" sijaitsee myös Suomessa, mikä vahvistaa myös kansallista menetelmätukea ja koulutusta. Vaikuttavuusarvio asettuu tasolle

3/5, eli ART on lupaavan tutkimusnäytön menetelmä. AART-menetelmästä ei ole tehty vaikuttavuustutkimusta, eli näyttö sen vaikuttavuudesta jää epäselväksi. Lisätietoja vaikuttavuusarvion tasojen perusteista saa liitteestä 2.

Koska ART- ja AART-menetelmät on kuvattu kattavasti menetelmäoppaissa, ART:n Suomessa käytössä oleva versio vastaa pääpiirteissään kansainvälisesti raportoituja sovelluksia. Katsaukseen sisältyneissä tutkimuksissa käytetty menetelmä vastasi sisällöllisesti suurimmaksi osaksi Suomessa käytettävää versiota. Tutkimuksissa kohderyhmänä olivat 5–20-vuotiaat lapset ja nuoret, kun taas menetelmäoppaan mukainen suositeltu kohderyhmä on 12–29-vuotiaat nuoret ja nuoret aikuiset. Suomessa menetelmää toteutetaan pääasiassa tämän suositellun ikähaarukan mukaisesti. Sen sijaan toteutukseen kuuluvien tapaamisten määrä ja kokonaiskesto saattavat poiketa Suomessa menetelmän alkuperäisistä määritelmistä. Tutkimusten poikkeamat kohderyhmän iässä sekä tutkimusten usein puutteelliset menetelmäkuvaukset ja vähäinen vertailuryhmien käyttö vaikeuttavat tulosten suoraa soveltamista suomalaiseen kontekstiin ja heikentävät tutkimusnäytön tulokinnan luotettavuutta. Tutkimuksissa käytetyt vastemuuttajat sekä osin myös mittarit, joilla niitä arvioitiin, olivat kuitenkin sisällöllisesti yhdenmukaisia Suomessa käytössä olevan menetelmän kanssa. Tämä lisää osaltaan menetelmän kansainvälisen tutkimusnäytön sovellettavuutta kotimaiseen kontekstiin. Useimmissa tutkimuksissa ei raportoitu tarkkaa toteutusajankohtaa, mutta artikkelien julkaisuaikajaksot ajoittuivat vuosiin 2005–2025. Tutkimusten toimintaympäristöt – kuten päiväkodit, koulut, psykiatriset palvelut, laitokset ja nuorisovankilat – vastaavat pitkälti niitä konteksteja, joissa menetelmää Suomessa käytetään. Menetelmän käyttö on laajentunut Suomessa myös perheneuvoloihin, nuorisotyöhön sekä erityisryhmien pariin. Huomionarvoista on, että systemaattisessa haussa ei löytynyt yhtään suomalaista vaikuttavuustutkimusta ART- AART-menetelmistä.

Tämänhetkisen arvioinnin perusteella ART-menetelmä ei yllä tasolle neljä tai viisi. Kaikki tarkastellut tutkimukset perustuivat kvasikokeellisiin asetelmiin, eikä yhtään satunnaistettua kontrolloitua tutkimusta (RCT) ollut tässä katsauksessa mukana. Vertailuryhmien käyttö oli puutteellista, tai niiden sisältö jäi epäselväksi. Ainoastaan yhdessä tutkimuksessa oli raportoitu efektikoot, mikä osaltaan rajoittaa arviointia. Menetelmäkuvaukset olivat tutkimusartikkeleissa suhteellisen niukkoja, koska yleisesti ottaen tutkimuksissa ei ollut tarkemmin kuvattu intervention toteutumisprosessia tai sen sisältöä. Sen sijaan menetelmäoppaissa sekä ART-menetelmä että AART-menetelmä oli kuvattu selkeästi ja yksityiskohtaisesti myös käyttöönoton tukea varmistamaan.

Tiedoksi annettavat tutkimukset

Vaikuttavuusarvioon vaikuttavien tutkimusten lisäksi tiedoksi annetaan neljän tutkimuksen tiedot. Tiedoksi annettavat tutkimukset jäivät kirjallisuushaussa ulkopuolelle kriteerien mukaan ja eivät vaikuta vaikuttavuusarvioon.

Gundersen ym., 2015: Norjalainen kongressipaperi kuvaa AART:n eli Adapted ART:n kehitystä ja soveltamista Pohjoismaissa. Paperissa kerrotaan, että AART perustuu alkuperäiseen 1980-luvulla kehitettyyn *Aggression Replacement Training* -ohjelmaan, jota on päivitetty 1990- ja 2000-luvuilla. Norjassa ohjelmaa on sovellettu sosiaalisen kompetenssin koulutusohjelmassa, jossa nuorten kanssa työskentely on nostanut sosiaalisten taitojen kehittämisen keskeiseksi tavoitteeksi aggressiotason alentamisen rinnalle. Ohjelmaan on lisätty pedagogisia parannuksia sekä käsitteitä moraalista, luonteenpiirteistä, *setting events* -tilanteista ja motivointikeskusteluista, ja näitä muutoksia on käytetty tutkimusprotokollissa Norjassa, Ruotsissa, Islannissa, Tanskassa ja osittain Venäjällä. AART:n tarkoituksena on standardoida ART:n toteutus Pohjoismaissa, jotta ohjelman harhalta vältytään. Päivityksessä korostetaan tunne-, toiminta- ja ajattelukomponenttien tasapainoista kehittämistä, ja sosiaalisia taitoja opetetaan muun muassa roolileikkien, dilemموjen ja toiminnallisen analyysin avulla samallaTt, kun vihaa opetetaan ilmaisemaan

säädellysti. Teoreettinen pohja yhdistää käyttäytymisanalyysin, moraalin, kognitiivisen käyttäytymisterapian, luonteenpiirteet ja motivointikeskustelun. Systemaattisen kirjallisuushaun perusteella kongressipaperia ei ole vertaisarvioitu.

Haapasalo-Pesu & Ilola, 2014: Vertaisarviodussa kongressipaperissa raportoitiin suomalaisesta tyytyväisyystutkimuksesta, joka tehtiin Satakunnan sairaanhoitopiirissä kouluissa osana nuorisopsykiatrian projektia vuosina 2008–2013. Tutkimuksen tekemisen syynä olivat nuorten käyttäytymisongelmat, kuten aggressiivisuus ja sääntöjen noudattamatta jättäminen, jotka häiritsivät oppimista ja koulun ilmapiiriä. Projektissa koulun henkilöstö sai koulutusta ART-menetelmässä, ja opiskelijoille järjestettiin ART-ryhmiä, joissa harjoiteltiin viestinnän, sosiaalisten taitojen ja moraalisen päättelyn kehittymistä. Ryhmät kokosivat neljästä kuuteen nuorta. Tunnin mittaisia tapaamisia oli kymmenen kertaa. Tapaamisiin kuului roolipelejä ja kotitehtäviä taitojen harjoitteluun arjessa. Palautetta kerättiin nuorilta pääasiassa kirjallisella palautteella ART-ryhmien lopussa. Nuorilta kysyttiin strukturoidulla lomakkeella heidän kokemuksistaan ryhmän ilmapiiristä, ryhmän hyödyllisyydestä, vaikeuksista ja miellyttävistä asioista. Lisäksi ryhmien ohjaajilta kerättiin palautetta ryhmien toimivuudesta ja nuorten edistymisestä. Palautteen mukaan nuoret oppivat hallitsemaan vihantunteitaan, ratkaisemaan riitoja ja harjoittelemaan sosiaalisia taitoja, ja 70–83 prosenttia nuorista koki hyötynensä ryhmistä. Nuoret arvostivat aikuisilta ja vertaisilta saamaansa kannustusta ja positiivista palautetta. Henkilöstö koki ryhmien ohjaamisen hyödylliseksi, ja yhteistyö eri hallinnonalojen välillä toimi hyvin. ART-ryhmien avulla koulun ilmapiiri rauhoittui, sekä nuorten käyttäytyminen parani, ja menetelmä koettiin hyödylliseksi myös varhaisen tuen antamisessa ja arjen ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä. Projekti osoitti, että ART-menetelmän laajentaminen kouluissa voi olla hyödyllistä, mutta pitkäaikaisvaikutuksia tulisi seurata ja tutkia systemaattisesti. Kongressipaperista ei ole julkaistu tutkimusartikkelia systemaattisen kirjallisuushaun perusteella.

Jung & Park, 2025: Korealaisen tapaustutkimuksen tavoitteena oli arvioida ART- ja VR-pohjaisten interventioiden tehokkuutta aggressiivisuuden hallinnassa lapsilla, joilla on autismikirjon häiriö. Tutkimuksessa kehitettiin virtuaalitodellisuuteen perustuva aggressionhallintaohjelma (ACAA – Aggression Replacement Training for Children and Adolescents with ASD), jonka taustalla on ART-menetelmän teoreettinen viitekehys. Ohjelman tarkoituksena oli vähentää aggressiivista käyttäytymistä. Tutkimukseen osallistui kaksi lasta (10-vuotias poika ja 6-vuotias tyttö), jotka osallistuivat ACAA-ohjelman kahdeksaan istuntoon kolmen viikon aikana. Aggressiivisuuden ja käyttäytymisen muutoksia arvioitiin huoltajien täyttämien kyselylomakkeiden avulla. Tulosten perusteella ACAA-ohjelman todettiin vähentäneen sekä aggressiivisuuden tasoa että ongelmallista käyttäytymistä autismikirjon häiriötä sairastavilla lapsilla. Lisäksi molemmilla osallistujilla havaittiin lievää parannusta sopeutumiskyvyssä, vaikka muutos ei ollut tilastollisesti merkitsevä. Tutkimuksen tulokset viittasivat siihen, että ACAA-ohjelma voi auttaa aggressiivisia autismin kirjon häiriötä sairastavia lapsia elämään sopusoinnussa yhteiskunnassa muiden kanssa ja edistää heidän itsenäisyyttään. Vaikka kyseessä oli kahden osallistujan tapaustutkimus, todettiin tutkimuksen olevan merkityksellinen: se oli ensimmäinen tutkimus, jossa yhdistettiin ART- ja VR-pohjainen interventio aggressiivisuuden vähentämiseksi autismikirjon häiriötä sairastavilla lapsilla, erityisesti nuoremmassa, 6–11-vuotiaiden ikäryhmässä.

Maukonen, 2022: Suomalaisesta tapaus- ja toimintatutkimuksesta koostuvan väitöskirjan tavoitteena on kuvata viiden neljäsluokkalaisten pojan osallistumista ART-aggressionhallintainterventioon. Tutkimuksessa pyritään selvittämään, miten ART-interventio toteutuu erityisen tuen pienryhmässä ja miten interventio vaikuttaa osallistujien sosiaaliseen kompetenssiin. Tutkimuksessa käytetään pääosin laadullisia tutkimusmenetelmiä kuten aktiivinen osallistuva havainnointi, tallennetut menetelmätunnit ja sosiaalisen kompetenssin monitahoarviointit. Tutkimuksessa havaitaan, että intervention aikana ilmeni sekä osallistumista että myös vastustusta, joka liittyi muun muassa opetettaviin sosiaalisiin taitoihin. Lisäksi osallistujien impulsiivisuus ja häiritsevyys vaikuttivat mittausten perusteella pysyviltä intervention

päättymiseen saakka. Itsearvioinnissa osallistujat arvioivat sosiaaliset taitonsa jopa heikommiksi kuin ennen interventiota. Tämä on saattanut osittain selittyä sillä, että tietoisuus omista taidoista on lisääntynyt, jolloin itsearviointi on voinut toimia tarkoituksenmukaisemmin. Tulosten pohjalta koulu nähdään sosiaalisen kompetenssin tukijana. Kouluyhteisöön tarvittaisiin yhteiset toimintamallit ja keinot myös tunteiden hallinnan ja sosiaalisten taitojen vahvistamiseksi.

Vahvuudet ja rajoitukset

Tarkasteltavan katsauksen tiedonhaku on toteutettu systemaattisesti tarkoituksenmukaisella hakustrategialla, mikä tukee katsauksen luotettavuutta ja toistettavuutta. Kaksi arvioitsijaa on arvioinut valikoidut tutkimukset, ja arviointiprosessin luotettavuutta on vahvistettu myös muiden asiantuntijoiden arviolla. Lisäksi tiedonhaku on päivitetty alle vuoden sisällä, mikä lisää todennäköisyyttä, että mukana ovat myös uusimmat julkaisut. Toisaalta suurin osa valituista tutkimuksista oli yli kymmenen vuoden takaa. Tämä herättää kysymyksen siitä, olisivatko laajempi hakusanavalikoima tai vaihtoehtoiset tietokannat voineet tuoda esiin ajankohtaisempaa tutkimusnäyttöä.

ART- ja AART-menetelmien keskeisiä vahvuuksia ovat niiden strukturoitu rakenne sekä koulutuksen ja menetelmäoppaiden tarjoama tuki. Menetelmän käyttö edellyttää koulutusta, mikä osaltaan tukee menetelmäuskollisuutta ja varmistaa sen johdonmukaisen soveltamisen. Myös kahden kouluttajan malli vahvistaa menetelmän laadukasta toteutusta. ART:n ja AART:n joustava sovellettavuus eri toimintaympäristöissä lisää niiden käyttöönoton mahdollisuuksia erilaisissa konteksteissa. Tutkimusten mukaan joissakin maissa ART-menetelmän työvälineenä on ohjaajien tukena käytössä myös niin sanottu videointimalli, joka myös osaltaan varmistaa menetelmäuskollisuutta eli fideliteettiä. Videointimallin soveltuvuutta voisi kehittää myös suomalaiseen kontekstiin. Haasteita menetelmän tarkoituksenmukaiselle toteuttamiselle ja menetelmän fideliteetille voivat kuitenkin aiheuttaa esimerkiksi intensiivinen aikataulu, joka edellyttää useita viikoittaisia sessioita ja näin ollen vahvaa sitoutumista osallistujilta. Kohderyhmän määrittelyyn liittyvät epätarkkuudet – erityisesti mukaanotto- ja poissulkukriteerien osalta – voivat heikentää menetelmään sitoutumista ja menetelmän kohdennettua toteutusta sekä vaikeuttaa osaltaan vaikutusten arviointia.

Katsaukseen sisältyneet tutkimukset tukevat ART-menetelmän skaalautuvuutta eri konteksteissa ja lisäävät sen tutkimusnäyttöä. Menetelmän käyttö tutkimuksissa oli pääsääntöisesti yhdenmukaista menetelmäoppaan kanssa, mikä lisää tulosten luotettavuutta. Kuitenkin tähän katsaukseen valikoidut tutkimusasetelmat olivat pääosin kvasikokeellisia ja vaihtelivat huomattavasti esimerkiksi osallistujien rekrytointitapojen, kohderyhmien sekä ikäjakauman osalta. Lisäksi tutkimuskysymyksiin vastaamista vaikeutti se, että tarkastelluissa tutkimuksissa käytettiin useita erilaisia vastemuuttujia ja ainoastaan kolme tutkimusta vastasi ensisijaiseen tutkimuskysymykseen. Useissa tutkimuksissa oli pieni otoskoko. Tutkimusten laatu oli epätasaista, mikä asetti haasteita tutkimustulosten vertailtavuudelle ja yleistettävyydelle. Pitkän aikavälin hyötyjen arviointi jäi puutteelliseksi, sillä useimmissa tutkimuksissa vaikutusten seuranta oli lyhytaikaista tai puuttui kokonaan.

Johtopäätökset ja jatkotutkimus

Kokonaisuutena katsaus tarjoaa ajankohtaisen, mutta edelleen täydentämistä kaipaavan kuvan ART-menetelmän tutkimusnäytöstä erityisesti suomalaisessa kontekstissa. Tässä katsauksessa käytettiin pääosin rinnakkain termejä ART ja AART, kun kuvattiin menetelmää ja sen käyttöönoton tukea. Kotipesän mukaan kyse ei ole kahdesta eri menetelmästä, vaan AART on ART-menetelmän adaptoitu versio. Sen sijaan kaikki tarkastellut tutkimukset keskittyivät ART-menetelmään, eikä niissä viitattu erityisesti AART-menetelmään. Huomionarvoista onkin selvittää, missä määrin myös AART-menetelmään liittyvää tutkimusta on ulkomailla

tehty ja millaista tieteellistä näyttöä kyseisestä menetelmäversiosta olisi saatavilla. Tämän katsauksen tutkimusten tulokset viittaavat siihen, että ART-menetelmällä on myönteisiä vaikutuksia lasten ja nuorten aggressiivisen käyttäytymisen vähenemiseen sekä vihanhallintataitojen kehittymiseen. Lisäksi menetelmällä havaittiin positiivista vaikutusta muun muassa käytösongelmiin ja sosiaalisten taitojen vahvistumiseen eri konteksteissa, kuten kouluissa, laitoksissa ja vankilaympäristöissä. Kuitenkin tutkimusnäytön kattavuutta ja luotettavuutta rajoittaa tässä katsauksessa RCT-tutkimusten puute. Tämä vaikuttaa keskeisesti menetelmän vaikuttavuuden arvioinnin tasoon. Lisäksi katsaukseen sisältyneiden tutkimusten metodologinen laatu jäi pääosin vaatimattomaksi, mikä heikentää johtopäätösten yleistettävyyttä. Näin ollen luotettavan vaikuttavuustiedon vahvistamiseksi tarvitaan lisää niin kansainvälistä kuin suomalaista vaikuttavuustutkimusta. ART-menetelmän on todettu soveltuvan 29-vuotiaisiin saakka, mutta tässä katsauksessa kohderyhmän vanhimmat menetelmään osallistujat olivat 20-vuotiaita. Viittaavatko tulokset kenties siihen, että menetelmän vaikuttavuus saattaa vaihdella iän tai kehitysvaiheen mukaan tai voisiko menetelmän käyttöä laajentaa ikäryhmiin, joita ei ole ensisijaisesti määritelty kohderyhmäksi (vrt. tutkimustulokset)? Tutkimustieto myös laajemman ikähaarukan käytön osalta olisi hyödyllistä.

Vaikka katsaukseen valikoituneet tutkimukset eivät olleet arvioinnin perusteella korkeatasoisia, sen sijaan suomenkielisten menetelmäoppaiden sisältämät kuvaukset lukuisine liitteineen ja seurantalomakkeineen vahvistivat menetelmän käytettävyyttä ja käytön tuen järjestymistä myös suomalaisessa kontekstissa. Tästä riippumatta ART- AART-menetelmien käytön seurantaa ja implementointia voi olla hyödyllistä kehittää yhdessä lisää myös menetelmää käyttävän organisaation ja palvelutuotannon kanssa. Implementoinnin onnistumiseen on tiedetysti yhteydessä se, millaisia linjauksia organisaatioissa tehdään menetelmien käyttöön oton suhteen asiakkaita varten ja missä määrin myös johdolla on vastuu menetelmien toteutumisesta ja seurannasta.

Kirjoittajat:

TtT, johtava asiantuntija **Ninni Ihalainen**, Tyks nuorisopsykiatria, Varsinais-Suomen hyvinvointialue KM, opettaja **Mirka Nenonen**, Koulutuskeskus Salpaus

Sidonnaisuudet:

Ei sidonnaisuuksia. Kirjoittajat eivät toteuta menetelmää.

Lähteet:

Vaikuttavuusarvioon vaikuttavat tutkimukset

Systemaattinen kirjallisuuskatsaus

Brännström, L., Kaunitz, C., Andershed, A. K., South, S. & Smedslund, G. (2016). Aggression replacement training (ART) for reducing antisocial behavior in adolescents and adults: A systematic review. *Aggression and violent behavior*, 27, 30–41. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2016.02.006>

Vaikuttavuustutkimukset

Currie, M. R., Wood, C. E., Williams, B. & Bates, G. W. (2009). Aggression Replacement Training in Australia: Youth Justice Pilot Study. *Psychiatry, Psychology and Law*, 16(3), 413–426. <https://doi.org/10.1080/13218710902852859>

- Currie, M. R., Wood, C. E., Williams, B. & Bates, G. W. (2012). Aggression Replacement Training (ART) in Australia: A Longitudinal Youth Justice Evaluation. *Psychiatry, Psychology and Law*, 19(4), 577–604. <https://doi.org/10.1080/13218719.2011.615807>
- Erickson, J. A. (2013). The Efficacy of Aggression Replacement Training with Female Juvenile Offenders in a Residential Commitment Program. USF Tampa Graduate Theses and Dissertations. <https://digitalcommons.usf.edu/etd/4479>
- Freysteinsdóttir, F. J., Þórðardóttir, I., Davíðsdóttir, S. & Skúlason, S. (2021). ART VIRÐIST SMART: ÁRANGUR AF REIÐISTJÓRNUNARÚRRÆÐINU ART FYRIR BÖRN. *Icelandic Journal of Education*, 30(1), 1–25. <https://doi.org/10.24270/tuum.2021.30.1>
- Gundersen, K. & Svartdal, F. (2006). Aggression Replacement Training in Norway: Outcome evaluation of 11 Norwegian student projects. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 50(1), 63–81. <https://doi.org/10.1080/00313830500372059>
- Gundersen, K. & Svartdal, F. (2010). Diffusion of treatment interventions: exploration of ‘secondary’ treatment diffusion. *Psychology, Crime & Law*, 16(3), 233–249. <https://doi.org/10.1080/10683160802612924>
- Holmqvist, R., Hill, T. & Lang, A. (2009). Effects of Aggression Replacement Training in Young Offender Institutions. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 53(1), 74–92. <https://doi.org/10.1177/0306624X07310452>
- Koposov, R., Gundersen, K. K. & Svartdal, F. (2014). Efficacy of Aggression Replacement Training among Children from North-West Russia. *The International Journal of Emotional Education*, 6(1), 14–24.
- Langeveld, J. H., Gundersen, K. K. & Svartdal, F. (2012). Social Competence as a Mediating Factor in Reduction of Behavioral Problems. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 56(4), 381–399. <https://doi.org/10.1080/00313831.2011.594614>
- Mikołajewska, I. & Mikołajewska-Furmanek, A. (2025). Effectiveness of Aggression Replacement Training (ART) – Evidence Based Practices. *New Educational Review (Special Issue)*, 70–79. <https://doi.org/10.15804/tner.2024.SI.5.05>
- Moynahan, L. & Strømngren, B. (2005). Preliminary results of Aggression Replacement Training for Norwegian youth with aggressive behaviour and with a different diagnosis. *Psychology, Crime & Law*, 11(4), 411–419. <https://doi.org/10.1080/10683160500256784>

Tiedoksi annettavat tutkimukset

- Gundersen, K. K., Olsen, T. M. & Daleflod, B. (2015). *From ART® to AART – The Scandinavian version of Aggression Replacement Training*. PREPSEC Proceedings, 1(1), 5–11.
- Haapasalo-Pesu, K.-M. & Ilola, T. (2014). Aggression Management Training at Schools. Teoksessa T. Kuusela, K. Saranto, S. Hyrynsalmi, M. Castrén & S. Ojala (toim.), Safe and Secure Cities. WIS 2014. Communications in Computer and Information Science, vol 450 (s. 30–35). Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-319-10211-5_3

Jung, M. & Park, J. (2025). Effects of a Virtual Reality-Based Aggression Control Program on Children with Autism Spectrum Disorder: A Case Study. *Children* 2025, 12, 173.
<https://doi.org/10.3390/children12020173>

Maukonen, M. (2022). Osallistumista, vahvistamista ja vastarintaa: Tapaus- ja toimintatutkimus ART-aggressionhallintainterventiosta. [Väitöskirja, Helsingin yliopisto]. Helsingin yliopisto.
<http://hdl.handle.net/10138/338273>

Muut lähteet

Achenbach, T. & Rescorla, L. (2001). *Manual for the ASEBA school-age forms & profiles*. University of Vermont, Research Center for Children, Youth & Families.

Blueprints for Healthy Youth Development. (2025). *Program Search*. Haettu 24.10.2025 osoitteesta
<https://www.blueprintsprograms.org/program-search/>

California Evidence-Based Clearinghouse for Child Welfare. (2025). *Alphabetical List of Programs*. Haettu 24.10.2025 osoitteesta <https://www.cebc4cw.org/search/by-program-name/>

Cohen, J. (1988). *Statistical power analyses for the behavioural sciences* (2. painos). Lawrence Erlbaum Associates.

Cuijpers, P. (2016). *Meta-analyses in mental health research. A practical guide*. Vrije Universiteit Amsterdam.

Davies, K. S. (2011). Formulating the evidence-based practice question: A review of the frameworks. *Evidence Based Library and Information Practice*, 6(2), 75–80. <https://doi.org/10.18438/b8ws5n>

Foundations Guidebook. (2025). *Guidebook*. Haettu 24.10.2025 osoitteesta
<https://foundations.org.uk/toolkit/guidebook/>

Glick, B. & Gibbs, J. C. (2016). ART- Aggression Replacement Training®-ryhmänharjoitusmenetelmä aggressiivisesti käyttäytyville nuorille. Suomen ART ry. Alkuperäisteos: Aggression Replacement Training- A Comprehensive Intervention for Aggressive Youth (Third Edition- Revised and expanded). (2011).

Gundersen, K. K., Olsen, T. M., Finne, J., Strømgren, B. & Daleflod, B. (2019). AART Adapted Aggression Replacement Training – Sosiaalisen kyvykkyyden harjoitusmenetelmä. Suomen ART ry. Alkuperäisteos: AART- En metode for trening i sosial kompetanse. (2015).

Kraemer, H. C. & Kupfer, D. J. (2006). Size of treatment effects and their importance to clinical research and practice. *Biological Psychiatry*, 59, 990–996. <https://doi.org/10.1016/j.biopsych.2005.09.014>

Laupacis, A., Sackett, D. L. & Roberts, R. S. (1988). An assessment of clinically useful measures of the consequences of treatment. *The New England Journal of Medicine*, 318, 1728–1733.
<https://doi.org/10.1056/NEJM198806303182605>

Liu, J., Lewis, G. & Evans, L. (2013). Understanding aggressive behaviour across the lifespan. *J Psychiatr Ment Health Nurs*, 20(2), 156–68. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2850.2012.01902.x>

Merikukka, M., Backman, H., Heikkilä, L. & Kurki, M. (2025). Lasten ja nuorten mielenterveyttä edistävien psykososiaalisten menetelmien vaikuttavuus – Opas näytön systemaattiseen arviointiin. Itlan oppaat ja käsikirjat 2025:1.

Peters, M., Godfrey, C., McInerney, P., Munn, Z., Tricco, A. & Khalil, H. (2020). Scoping reviews (2020 version). Teoksessa E. Aromataris & Z. Munn (toim.), Joanna Briggs Institute reviewer's manual, JBI. <https://doi.org/10.46658/JBIMES-20-12>

Salo, M., Appleton, A. A. & Tracy, M. (2022). Childhood Adversity Trajectories and Violent Behaviors in Adolescence and Early Adulthood. *J Interpers Violence*, 37(15–16). <https://doi.org/10.1177/08862605211006366>

Statens beredning för medicinsk och social utvärdering. (2025). *Publications*. Haettu 24.10.2025 osoitteesta <https://www.sbu.se/en/publications2/>

Ungsinn. (2025). *Tiltak*. Haettu 24.10.2025 osoitteesta <https://uit.no/ungsinn/tiltak>

Liite 1. Hakustrategiat ja hakutulosten määrät viitetietokannoittain.

Haku tehtiin 4.3.2025 + päivityshaku 15.10.2025.

MEDLINE & APAPsycInfo (Ovid)

Haun osa-alue	Hakulausekkeet	Hakutulosten määrä
P	adolescen* or young* or "young person*" or "young adult" or "young people" or youth or teen* or teenager or scholar or student* or pupil* or boy or girl or school* or juvenile or minor or underaged or child* or delinquen* or peer* (ab,bt,hw,kf,kw,mf,ot,sh,ti)	7 588 829
C	"aggression replacement" (all fields)	778
P AND C		595 + 4

CINAHL & Eric (EBSCO)

Haun osa-alue	Hakulausekkeet	Hakutulosten määrä
P		
C	"aggression replacement" (all fields)	50
P AND C		50 + 1

Web of Science

Haun osa-alue	Hakulausekkeet	Hakutulosten määrä
P		
C (all fields)	"aggression replacement" (all fields)	52
P AND C		52

Scopus

Haun osa-alue	Hakulausekkeet	Hakutulosten määrä
P	adolescen* OR young* OR "young person*" OR "young adult" OR "young people" OR youth OR teen* OR teenager OR scholar OR student* OR pupil* OR boy OR girl OR school* OR juvenile OR minor OR underaged OR child* OR delinquen* OR peer (abs, title, keywords)	10 264 662
C	"aggression replacement" (all fields)	887
P AND C		654 + 16

Finna

Haun osa-alue	Hakulausekkeet	Hakutulosten määrä
C	"aggression replacement" OR (ART AND (vihanhallin* OR aggressio*))	309 + 6

Liite 2. Vaikuttavuusarvion tasot ja vaatimukset.

Lisätietoja arviointioppaasta (Merikukka ym., 2025).

Taso	Menetelmäkuvaus	Tutkimus
1/5	Menetelmä on dokumentoitu riittävällä tarkkuudella.	• Enintään vertaisarvioimatonta tutkimusta
2/5	Menetelmän teoreettinen tausta on kuvattu ja perusteltu	• Vertaisarvioitua tutkimusta • Vaikutus- tai vaikuttavuustutkimusta ei ole tai se ei ole luotettavaa
3/5	Menetelmä on dokumentoitu riittävällä tarkkuudella. Teoreettinen tausta on kuvattu ja perusteltu.	• Vertaisarvioitua vaikutus- tai vaikuttavuustutkimusta ennen-jälkeen-asetelmalla tai myönteinen menetelmän näytön arviointi keskeisessä kansainvälisessä menetelmätietokannassa • Luotettavuudeltaan tyydyttävä (keskiarvo vähintään 2)
4/5	Menetelmästä on opas, manuaali tai muu kirjallinen dokumentaatio.	• Vertaisarvioitua vaikuttavuustutkimusta ennen-jälkeen-asetelmalla
5/5	Menetelmällä on Suomessa kotipesä, joka tarjoaa käyttöönoton tukea	• Vertaisarvioitua vaikuttavuustutkimusta seurantamittauksella • Luotettavuudeltaan hyvä (keskiarvo vähintään 3) • Efektikoko on riittävän suuri